

WP3: T 3.3

Handbok för utbildare

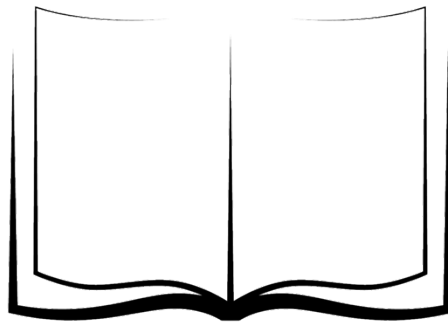

Bild on [Freepik](#)

Nyttja praktisk kunskap hos hälso-och sjukvårdspersonal för att förbättra det tvärprofessionella arbetet med personer som utsätts för våld i nära relationer.

Innehåll

Förord.....	5
1. Introduktion	6
1.1 Utbilda utbildare på ett likvärdigt sätt	6
1.2 Vad kan du hitta i handboken?	7
1.3 Viktigt att ta med sig	8
2. Presentation av VIPROMs utbildningsplattform	9
2.1 Översikt av Modulerna	9
2.1.1. Tillgängligt material för kursdeltagare och utbildare.....	10
2.2 Modul 1: Våldets olika uttryck och mekanismer.....	11
2.2.1 Kort beskrivning	11
2.2.2 Lärandemål	11
2.3 Modul 2: Indikatorer på våld i nära relationer	12
2.3.1 Kort beskrivning	12
2.3.2 Lärandemål	12
2.4 Modul 3: Kommunikation vid fall av våld i nära relationer	13
2.4.1 Kort beskrivning	13
2.4.2 Lärandemål	13
2.5 Modul 4: Medicinsk bedömning och bevissäkring	14
2.5.1 Kort beskrivning	14
2.5.2 Lärandemål	14
2.6 Modul 5: Riskbedömning och säkerhetsplanering	15
2.6.2 Lärandemål	15
2.7 Modul 6: Internationella standarder och rättsliga ramverk i Europa	16
2.7.1 Kort beskrivning	16
2.7.2 Lärandemål	16
2.8 Modul 7: Principer för interorganisatoriskt samarbete och riskbedömning i fall av våld i nära relationer i multiprofessionella team	17
2.8.1 Kort beskrivning	17
2.8.2 Lärandemål	17
2.9 Modul 8: Stereotyper och omedvetna fördomar	18
2.9.1 Kort beskrivning	18
2.9.2 Lärandemål	18
2.10 Modul om data & statistik	19
2.10.1 Översikt över innehållet	19
2.10.2 Lärandemål	19
3. Målgruppsanpassade VIPROM-läroplaner om våld i nära relationer.....	20

3.1 Utbildning av målgruppsanpassade VIPROM-läroplaner om VIN	20
3.1.1 Utformning av utbildningsmaterial för VIN	20
3.1.2 Train-the-Trainer utbildning.....	20
3.1.3 Kort beskrivning av VIPROMs kursplan	21
3.2 Stereotyper och fördomar i samband med våld i nära relationer.....	21
3.2.1 Varför är det så viktigt att vara medveten om stereotyper?.....	21
3.2.2 Varför är självreflektion så viktigt?	22
3.2.3 Reflektionsuppgift.....	23
3.2.4 Fallstudier	23
3.2.5 Lärandemål	24
3.3. Utbildning i interkulturell kompetens	24
3.3.1. Interkulturella inlärningsaspekter i VIPROM-utbildningar.....	24
3.3.2 Lärandemål.....	26
4. Utbildningsmiljö, val av utbildare och utbildningsmaterial	27
4.1 Hur skapar man en trygg utbildningsmiljö?	27
4.1.1 Förstärkning	27
4.1.2 Hur kan du som utbildare förbereda dig?	28
4.1.3 Hur hanterar man traumatisering av utbildare och deltagare?	29
4.1.4 Hur ger man konstruktiv feedback?.....	29
4.1.5 Egenvård.....	29
4.2 Hur väljer man ut utbildare?.....	30
4.3 Hur hanterar man fördomar?	31
4.3.1 Fördomar i samband med våld i nära relationer och deras konsekvenser.....	31
4.3.2 Strategier mot fördomar.....	32
4.4 Använda kreativa och interaktiva metoder i utbildningen.....	32
4.4.1 Fallstudier	32
4.4.2 Kunskapstester	33
4.4.3 Rollspel.....	33
4.4.4 Användning av Simulerade patienter	33
4.4.5 Blended-learning	34
4.4.6 Viktigt att ta med sig	34
5. Didaktiska verktyg och metoder för utveckling av läroplaner och undervisning.....	36
5.1 Viktiga steg i utvecklingen av läroplanen	36
5.2 Didaktiska verktyg och metoder för utveckling av läroplaner	36
5.2.1 SMART - målformulering	36
5.2.2 Konstruktiv länkning	37
5.2.3 Critical incidence technique (CIT) för att utveckla simuleringsscener.....	38
5.2.4 Översikt över CIT-process:.....	38
5.3 Didaktiska verktyg under och efter undervisningen	39

5.4 Viktigt att ta med sig	39
6. Nationella utbildningsprogram	39
6.1 Varför behövs nationell anpassning och översättning av material?.....	39
6.1.1 Nationell anpassning	39
6.1.2 Översättning av material.....	40
6.2 Viktigt att ta med sig	40
7. Utvärdering av utbildningar.....	41
7.1 Utbildning som en utvecklande praktik.....	41
7.1.1 Betydelsen av kunskapsbedömning och utvärdering/återkoppling.....	41
7.1.2 Vad (och hur) man kan fråga deltagarna.....	42
7.1.3 Kunskapsbedömning för utbildningsdeltagare	44
7.2 Viktigt att ta med sig	45
8. Bilagor.....	46
Bilaga I: Möjliga utbildningsformat	46
Bilaga II: VIPROM Train-the-Trainer-program för VIN-utbildningar.....	48
Bilaga III: Förberedelser inför en utbildning.....	49

Lista över förkortningar

VIN	Våld i nära relationer
VIPROM	Victim Protection in Medicine
CIT	Critical Incident Technique

Förord

Det finns ett stort behov av att förbättra hälso-och sjukvårdens stöd till personer som utsatts för våld i nära relationer. Detta kan t.ex. åstadkommas genom skräddarsydda påverkansinsatser i kombination med **fortlöpande utbildning av hälso-och sjukvårdspersonal**. Förbättrat stöd inom hälso- och sjukvården är särskilt viktigt, eftersom ett betydande antal våldsutsatta personer först söker hjälp inom hälso- och sjukvården. Det är därför viktigt att sjukvårdspersonalen, som är det första ledet, har tillräcklig kunskap och känner sig rustade att ge våldsutsatta professionellt bemötande och omhändertagande.

För att uppnå detta mål har VIPROM utvecklat en utbildningsplan som är skräddarsydd för olika yrkesgrupper inom den medicinska sektorn och ett tillhörande Train-the-Trainer-program för att säkerställa hög kvalitet och hållbarhet.

Utbildningsplanen bygger på material, verktyg och den information som finns tillgänglig på den europeiska utbildningsplattformen om våld i nära relationer (<https://training.improdova.eu/sv>). Denna plattform är modulbaserad och **skräddarsydd för behoven hos utbildare som ska undervisa om våld i nära relationer**. Plattformen fungerar inte som ett fristående verktyg för självstudier, utan snarare som en resurs för att komplettera kursdeltagares utbildning, eller för att utvärdera deras kunskaper efter utbildningstillfällena.

Utbildare har möjlighet att välja bland ett brett utbud av material inom varje modul, där visst innehåll är obligatoriskt. I denna handbok förklaras de verktyg som används i vår utbildningsplan.

Handboken kommer att fungera som en guide för våra VIPROM-utbildningar. Den ersätter inte deltagande i någon Train-the-Trainer-kurs, utan är tänkt att skapa det nödvändiga ramverket för att du som utbildare effektivt ska kunna använda vårt VIPROM-utbildningsmaterial.

Som samordnare för EU-projektet **VIPROM: “Victim Protection in Medicine - Exploiting practical knowledge of medical staff to enhance the professional contact with victims of domestic violence”** är det mitt nöje att nu få dela denna handbok med dig.

Med vänlig hälsning,

Prof. Bettina Pfeleiderer PhD MD
Samordnare för VIPROM

1. Introduktion

1.1 Utbilda utbildare på ett likvärdigt sätt

Våld i nära relationer (VIN) är fortfarande ett stort problem i Europa¹ och en av de största hälsoriskerna för kvinnor och andra utsatta grupper såsom barn, män och icke-binära personer under deras livstid². Trots att många internationella politiska åtgärder har uppmärksammat våld i nära relationer som ett allvarligt (folk)hälsoproblem³ och behovet av bättre stöd till våldsutsatta, saknar vårdpersonal i första ledet fortfarande tillräcklig kunskap om våld i nära relationer.

Hälso- och sjukvårdspersonal saknar tillräckliga färdigheter för att identifiera, samtala och stödja våldsutsatta inom sitt medicinska ansvarsområde men även utanför det⁴. Dessutom saknas fortfarande en hållbar implementering och organisatorisk förankring av specialiserade utbildningsinsatser och även av rutiner för att ställa frågor om VIN inom hälso- och sjukvårdssektorn⁵. Detta pekar på behovet av kontinuerlig utbildning något som ofta också efterfrågas av sjukvårdspersonal. Därför behövs påverkansinsatser som är skraddarsydda för sjukvårdssektorn i kombination med fortbildning för sjukvårdspersonal. Bättre medicinskt stöd är särskilt viktigt eftersom en stor andel av dem som utsätts för våld i nära relationer först vänder sig till hälso- och sjukvården⁶.

Syftet med VIPROM-projektet är att utveckla och genomföra utbildningsprogram som är särskilt anpassade till behoven inom vårdsektorn för att förbättra stödet till våldsutsatta på ett lämpligt och lyhört sätt. Projektet har också utvecklat ett Train-the-Trainer-program för att säkerställa en organisatoriskt förankrad kunskapsöverföring med hänsyn till de särskilda behoven hos olika yrkesgrupper inom hälso- och sjukvården (läkare, sjuksköterskor, barnmorskor, läkarstudenter, tandläkare och tandläkarstudenter i vissa länder).

Under VIPROM-projektets första år genomförde konsortiet en [undersökning av behoven](#) i samtliga fem partnerländer (Österrike, Tyskland, Grekland, Italien och Sverige). Huvudsyftet har varit att förstå de strukturella hindren och möjligheterna för ytterligare implementering av kunskap och behoven hos specifika medicinska yrkesgrupper. Undersökningen visade att det är avgörande att förbättra vårdpersonalens kunskap och medvetenhet om hur man bemöter våldsutsatta för att kunna identifiera och ge adekvat vård. Intervjuer med utvalda informanter från hälso- och sjukvården visade också att utbildningarna bör vara interaktiva och

¹ World Health Organization. 2019. 'The Health System Response to Violence against Women in the WHO European Region: A Baseline Assessment'. Geneva. <https://www.who.int/europe/publications/i/item/WHO-EURO-2019-3780-43539-61155>

² Miller, Elizabeth, and Brigid McCaw. 2019. 'Intimate Partner Violence'. The New England Journal of Medicine (380): 850-857. DOI: [10.1056/NEJMra1807166](https://doi.org/10.1056/NEJMra1807166)

³ Council of Europe. 2018. 'Gender Equality Strategy 2018-2023'. Strasbourg;

⁴ World Health Organization. 2013. 'Addressing Violence against Women in Health and Multisectoral Policies: A Global Status Report'. Web Annexes. Geneva.

⁵ Hooker, Leesa, Rhonda Small, and Angela Taft. 2016. 'Understanding Sustained Domestic Violence Identification in Maternal and Child Health Nurse Care: Process Evaluation from a 2-Year Follow-up of the MOVE Trial'. Journal of Advanced Nursing 72(3):533-44. doi: [10.1111/jan.12851](https://doi.org/10.1111/jan.12851).

⁶ European Union Agency for Fundamental Rights. 2015. 'Violence against Women: An EU Wide Survey: Main Results'. Luxembourg.

tvärvetenskapliga, fokusera på praktiska färdigheter och vara specifika för olika målgrupper. Baserad på den här undersökningen utformades VIPROM-läroplanen.

Det primära syftet med denna korta VIPROM-handbok är att ge utbildare all information de behöver för att på bästa sätt kunna använda VIPROM:s utbildningsmaterial och bekanta sig med de metoder som används för att skapa utbildningar som är skraddarsydda för hälso-och sjukvården, och som uppfyller de gemensamma mål som utvecklats inom ramen för VIPROM-projektet. Yrkespersoner inom målgrupperna bör utbildas i alla deltagande partnerländer med en hög kvalitet och på ett jämförbart sätt för att underlätta utvärderingen av utbildningen. Utbildare på nationell nivå kommer att bekanta sig med de didaktiska begreppen i våra läroplaner samt annat relevant material för varje målgrupp.

De utbildare som utbildas inom ramen för VIPROM-projektet kommer att pilottesta våra läroplaner i vart och ett av partnerländerna. Dessa kommer sedan att kunna fungera som resurser och förespråkare för utbildningen och genom det säkerställa hållbarhet efter projektiden. Detta kommer att göra det möjligt för varje partnerland att dra nytta av en gemensam sammanhängande och effektiva utbildning inom kunskapsområdet våld i nära relationer, och genom det möjliggöra en likvärdighet gällande färdigheter och kunskaper.

1.2 Vad kan du hitta i handboken?

I handboken kan utbildare hitta en sammanfattning av tillgängligt utbildningsinnehåll på den europeiska utbildningsplattformen om våld i nära relationer (<https://training.improdova.eu/sv>). Detta kompletteras med didaktisk kunskap kring hur VIPROM:s utbildningsmaterial kan användas. Utbildningsmaterialet har utvärderats av nationella fokusgrupper med experter i respektive partnerland. Detta för att säkerställa ytterligare optimering och ett skraddarsytt innehåll efter de praktiska behov som finns inom hälso-och sjukvård. Innehållet har dessutom anpassats till nationell kontext och översatts till olika nationella språk (tyska, svenska, grekiska, italienska samt anpassats till det österrikiska sammanhanget). Detta för att underlätta ett nationellt användande av utbildningsplanen, och en bred spridning.

Handboken innehåller, sammanfattningsvis, en introduktion till den europeiska utbildningsplattformen om våld i nära relationer⁷ inom hälso-och sjukvården (se [kapitel 2](#)), följt av en introduktion om VIPROM:s målgruppsspecifika läroplaner, varför det är viktigt att ta hänsyn till stereotyper och fördomar i utbildningen och att förvärva grundläggande interkulturell kompetens (se [kapitel 3](#)). Sedan fortsätter en introduktion av ett ramverk som gör det möjligt för utbildare att skapa en trygg utbildningsmiljö för kursdeltagare, uppmuntra utbildare att utveckla viktiga färdigheter och introducera interaktiva utbildningsverktyg (se [kapitel 4](#)). I [kapitel 5](#), får utbildarna bekanta sig med några viktiga undervisningsmetoder som används i VIPROM och deras betydelse. [Kapitel 6](#) belyser varför det är viktigt att tillämpa nationella anpassningar av materialet. I slutet av handboken (se [kapitel 7](#)) ges en beskrivning av de metoder som används för att utvärdera utbildningarnas resultat.

⁷ European Training Platform on Domestic Violence, <https://training.improdova.eu/en/>, accessed 09.04.2024

Förutom den kunskap som krävs för att anordna VIPROM-utbildningar belyser denna handbok också de särskilda färdigheter som är viktiga att beakta när man utbildar olika målgrupper om våld i nära relationer. Dessa färdigheter omfattar förmågan att lyssna, att ge konstruktiv feedback, att ta hänsyn till eventuella fördomar och trauman hos deltagarna i utbildningen. Dessutom behandlas vikten av så kallad interkulturell kommunikativ kompetens och förmågan till självanalys; att vara medveten om sina egna fördomar och trauman, i syfte att förbereda sig för utbildningen på bästa möjliga sätt, och kunna ta hand om både deltagarna och sig själv.

1.3 Viktigt att ta med sig

- Hållbar implementering och organisatorisk förankring av specialiserad utbildning eller standardiserade screeningar är fortfarande en utmaning inom hälso- och sjukvården.
- VIPROM-projektet utvecklar och implementerar skräddarsydda utbildningsprogram för hälso- och sjukvårdssektorn för att förbättra stödet till personer som utsätts för våld i nära relationer.
- Ett Train-the-Trainer-program är avgörande för att säkerställa kontextanpassad kunskapsöverföring, med hänsyn till lokala behov hos vårdpersonal och vårdinrättningar.
- Att förstå den lokala vårdpersonalens behov, strukturella hinder samt förutsättningar är avgörande för en bredare implementering av utbildning om våld i nära relationer.
- Handboken introducerar den europeiska utbildningsplattformen om våld i nära relationer <https://training.improdo.va.eu/sv> inom hälso- och sjukvården, dess innehåll, och fungerar som en guidebok för VIPROM-utbildningar.

2. Presentation av VIPROMs utbildningsplattform

2.1 Översikt av Modulerna

Utbildningsplattformen förser utbildare med utbildningsmaterial och innehåll som rör våld i nära relationer och ger deltagarna de kunskaper och färdigheter som krävs för att undervisa de olika målgrupper som ska utbildas (sjuksköterskor, barnmorskor, läkare, tandläkare samt läkar- och tandläkarstudenter). **Den består av en modulär struktur med 9 moduler och ett separat avsnitt för utbildare som är uppdelat efter pedagogiskt material** (t.ex. fallstudier, videor). Alla moduler är sammanlänkade.

Plattformen är ett levande dokument och ska uppdateras regelbundet. **Allt material är evidensbaserat och stöds av relevanta källhänvisningar.** Innehållet har granskats av experter på våld i nära relationer från våra VIPROM-partner. Vi lägger stort fokus på målgruppsspecificitet: gynekologi/obstetrik, kirurgi/akutmottagning, pediatrik och tandvård. Ett särskilt fokus har legat på att inkludera tandvårdssektorn i vår utbildning, eftersom denna målgrupp ofta har förbisetts i tidigare utbildningar. Nytt material har därför utformats särskilt för denna målgrupp.

Här är de moduler som finns tillgängliga på VIPROMs utbildningsplattform:

- [Modul 1: Våldets olika uttryck och mekanismer](#)
- [Modul 2: Indikatorer på våld i nära relationer](#)
- [Modul 3: Kommunikation vid fall av våld i nära relationer](#)
- [Modul 4: Medicinsk bedömning och bevissäkring/](#)
- [Modul 5: Riskbedömning och säkerhetsplanering](#)
- [Modul 6: Internationella standarder och rättsliga ramverk i Europa](#)
- [Modul 7: Principer för interorganisatoriskt samarbete och riskbedömning i fall av våld i nära relationer i multiprofessionella team](#)
- [Modul 8: Stereotyper och omedvetna fördomar](#)
- [Data och statistik i Sverige](#)

2.1.1. Tillgängligt material för kursdeltagare och utbildare

Modulerna 1-8 ger tillgång till nedladdningsbara faktablad med skräddarsytt innehåll, kunskapstester som testar användarens kunskaper och flera reflektionsuppgifter som antingen används under utbildningen eller ges som hemuppgifter. Interaktiva metoder som fallbeskrivningar och praktiska övningar ger deltagarna möjlighet till praktisk inläring, så att de kan tillämpa sina kunskaper i verkliga situationer. Ett omfattande utbildningsmaterial tillhandahålls, inklusive filmer, kompletterande läsmaterial och andra resurser för utbildare. Detta säkerställer att utbildarna har tillgång till alla de verktyg de behöver för att kunna hålla engagerande och informativa utbildningssessioner. Källhänvisningar finns för varje modul på utbildningsplattformen.

Bild av [Gerd Altmann](#) on [Pixabay](#)

2.2 Modul 1: Våldets olika uttryck och mekanismer

”50 kvinnor dör varje vecka i Europa på grund av våld i nära relationer och varje 3:dje vecka mördas en kvinna av en man hon har haft relation med i Sverige”

2.2.1 Kort beskrivning

[Modul 1](#) ger information om definitioner och former av våld i nära relationer med fokus på särskilt sårbara grupper såsom personer med funktionsnedsättning, äldre eller hbtqi-personer. För att kunna känna igen och bemöta individer från marginaliserade grupper kommer också [köns- och genusaspekterna](#) av våld i nära relationer och relevansen av intersektionalitet att förklaras. Dessutom kommer information om brottsoffer och förövare också att presenteras.

Modul 1 fokuserar på följande ämnesområden:

- [Viktiga definitioner i samband med att man talar om våld i nära relationer](#)
- [Köns- och genusaspekter på våld i nära relationer](#)
- [Vanligast förekommande former av våld i nära relationer](#)
- [Särskild sårbarhet](#)
- [Brottsoffer för våld i nära relationer](#)
- [Förövare av våld i nära relationer](#)

Tillgång till en rad olika utbildningsmaterial, bland annat videor, fallstudier och faktablad för utbildare finns [här](#).

2.2.2 Lärandemål

Deltagarna kommer att

- **kunna känna** till definitionerna av våld, våld i nära relationer och könsrelaterat våld.
- **kunna förstå** relevansen av kön/genus och intersektionalitet för att skilja mellan olika uttryck av våld i nära relationer och för att identifiera marginaliserade individer.
- **kunna känna** till den mångfacetterade karaktären av våld i nära relationer, de vanligaste formerna och de speciella formerna.
- **kunna förstå** brottsoffrens beteende och den relationella dynamiken i våldscykeln.
- **kunna förstå** vilka som är utsatta och vilka som är förövare och hur våldsamma relationer kan uppstå.

Bild av [macrovector](#) on [Freepik](#)

2.3 Modul 2: Indikatorer på våld i nära relationer

Som sjukvårdspersonal kommer du att vara den första och enda kontakten för många brottsoffer.

2.3.1 Kort beskrivning

[Modul 2](#) ger en översikt kring hur hälso- och sjukvårdspersonal kan **identifiera offer för våld i nära relationer, relaterade utmaningar och hur våld i nära relationer påverkar den utsatta**. Fysisk och psykisk påverkan beskrivs, inklusive påverkan på barnen. Modul 2 beskriver också våldsutsatta som befinner sig i en särskild sårbar position såsom äldres våldsutsatthet. Även män som utsätts för våld i nära relation tas upp. Dessutom tillkommer en fördjupningsdel kring situationen och effekterna för de som bevittnar våld i nära relationer.

I den här modulen kommer sjukvårdspersonal också att hitta specifika indikatorer att ta hänsyn till, med fokus på indikatorer inom [gynekologi/obstetrik](#), [kirurgi/akutmottagning](#), [pediatrik](#), [tandvården](#).

Modul 2 fokuserar på följande ämnesområden:

- [Tecken på ohälsosamma relationer.](#)
- [Hälso- och sjukvårdens roll i samband med identifiering av våld i nära relationer.](#)
- [Konsekvenser av våld i nära relationer.](#)
- [Indikatorer för våld i nära relationer](#)

Tillgång till en rad olika utbildningsmaterial, bland annat videor, fallstudier och faktablad för utbildare finns [här](#).

2.3.2 Lärandemål

Deltagarna kommer att

- **kunna förstå** de (mångfacetterade) konsekvenserna av våld i nära relationer för individer, familjer och samhällen, inklusive fysiska, psykologiska och sociala effekter
- **kunna förvärva färdigheter** för att identifiera potentiella indikatorer med stöd av beteendemässiga, fysiska och känslomässiga tecken.
- **kunna känna igen** de känslomässiga och psykologiska effekterna av att bevittna våld i nära relationer, särskilt för barn, och förstå vikten av att skapa trygga miljöer för samtliga familjemedlemmar
- **kunna känna igen** indikatorer på våld i allmänhet och specifikt hos patienter inom gynekologi/obstetrik, akutmottagning (kirurgi), pediatrik och tandvård.

2.4 Modul 3: Kommunikation vid fall av våld i nära relationer

“Anta aldrig och fråga alltid!”⁸

2.4.1 Kort beskrivning

Modul 3 fördjupar sig i de olika aspekterna av kommunikation i fall av våld i nära relationer. Hälso-och sjukvårdspersonal hittar i denna modul speciellt framtagen information om hur man kommunicerar med våldsoffer med fokus på patienter inom gynekologi/obstetrik, kirurgi/akutmottagning, pediatrik, tandvården.

Bra exempel	Dåliga exempel
“Hur är det hemma?”	“Upplever du våld i nära relationer?”

Genom att börja med att identifiera potentiella hinder för att upptäcka våldsutsatthet, kan vårdpersonal bli uppmärksam på de förhållanden som gör det

svårt för våldsutsatta att öppet prata om sin situation. Sjukvårdspersonal kan här lära sig mer om principerna för kommunikationsstrategier (t.ex. om öppna och direkta frågor), traumamedveten vård, patientcentrerad vård och genusmedvetet språk. Modulen består dessutom av ett brett utbud av exempel på fraser som sjukvårdspersonal kan använda i sitt arbete. Huvuddelen av modulen består av praktiska exempel på screeningfrågor (bra att använda och inte lämpliga att använda), formuleringar vid jakande svar ((bra att använda och inte lämpliga att använda), och andra aspekter att ta hänsyn till i samband med samtal kring om våld i nära relationer.

Modul 3 fokuserar på följande ämnesområden:

- [Hinder för att berätta om våld i nära relationer](#)
- [Kommunikationsstrategier](#)
- [Bemötande i samband med identifiering av våldsutsatthet](#)

Tillgång till en rad olika utbildningsmaterial, bland annat videor, fallstudier och faktablad för utbildare finns [här](#).

2.4.2 Lärandemål

Deltagarna kommer att

- **kunna identifiera** hindren för våldsutsatta för att börja samtala om våld.
- **kunna förvärva kunskap** om patientcentrerade samtalstekniker.
- **kunna få kunskap** om traumamedveten kommunikation med patienter som utsätts/utsatts för våld i nära relationer.
- **kunna få kunskap** om vad som gäller specifikt inom information om gynekologi/obstetrik, akutmottagning pediatrik och tandvård.

⁸ The Royal Australian College of General Practitioners (RACGP) <https://www.racgp.org.au/>

2.5 Modul 4: Medicinsk bedömning och bevissäkring

"Advokaten sa att det helt enkelt inte fanns tillräckligt med bevis i min journal. Det fanns inget som tydde på att mitt ex var skyldig till mina skador. Jag blev så besviken. Jag trodde att min läkare hade skrivit ner allt jag sa."

2.5.1 Kort beskrivning

Modul 4 ger en översikt över hur fall eller misstänkta fall av våld i nära relationer ska dokumenteras, hur läkarundersökningar ska utföras på ett respektfullt sätt och relaterade juridiska och etiska aspekter. Modul 4 omfattar allmänna rättsliga förfaranden och spårsäkring, principer för tydlig dokumentation, riktlinjer för beskrivning av skador, lämplig fotograferingsteknik, och uppföljningsprotokoll. Modulen understryker patientens integritet och sekretess samtidigt som den beskriver korrekt och juridiskt godtagbar dokumentation. Modulen omfattas också av skraddarsydda avsnitt för personal inom [gynekologi/obstetrik](#), [kirurgi/akutmottagning](#), [pediatrik](#), [tandvården](#).

Modul 4 fokuserar på följande ämnesområden:

- [Medicinsk bedömning och dokumentation](#)
- [Samtycke och sekretess](#)
- [Insamling av prov/bevismaterial](#)
- [Utskrivning och uppföljning](#)

Tillgång till en rad olika utbildningsmaterial, bland annat videor, fallstudier och faktablad för utbildare finns [här](#).

2.5.2 Lärandemål

Deltagarna kommer att

- **kunna känna till** de juridiska aspekterna av dokumentation och bevissäkring.
- **kunna förstå** de viktiga aspekter som ska beaktas efter avslöjande av våld i nära relationer.
- **kunna genomföra** noggranna fysiska undersökningar av våldsoffer.
- **kunna använda** lämpliga tekniker för fotografering av skador.
- **kunna samla in och bevara** prover/bevismaterial.
- **kunna genomföra** utskrivnings- och uppföljningsförfaranden.

2.6 Modul 5: Riskbedömning och säkerhetsplanering

“Kvinnors uppfattning om säkerhet och sannolikheten för överfall [framstod som] den mest konsekventa och starkaste riskmarkören.”⁹

2.6.1 Kort beskrivning

[Modul 5](#) ger grundläggande kunskap om allmänna riskfaktorer och högriskfaktorer för våld i nära relationer, vilket är viktigt för att kunna känna igen och förebygga VIN bland patienter inom hälso- och sjukvården. Denna modul innehåller också kön/genusaspekter, som är viktiga att ta hänsyn till när man genomför riskbedömning och säkerhetsplanering. Modul 5 omfattar också avsnitt om kommunikation av säkerhetsåtgärder och riskbedömning med fokus på personal som arbetar inom [gynekologi/obstetrik](#), [kirurgi/akutmottagning](#), [pediatrik](#) och [tandvården](#).

Vårdpersonal behöver inte nödvändigtvis själva utföra en riskbedömning eller säkerhetsplanering, men bör ha kunskap om den övergripande processen för att kunna ge patienten adekvat information och stöd.

Modul 5 fokuserar på följande ämnesområden:

- [Riskbedömning](#)
- [Säkerhetsplanering](#)
- [Riskfaktorer för våld i nära relationer](#)
- [Kön-och genusaspekter vid riskbedömning](#)
- [Kommunikation vid säkerhetsplanering och riskbedömning](#)

Tillgång till en rad olika utbildningsmaterial, bland annat videor, fallstudier och faktablad för utbildare finns [här](#).

2.6.2 Lärandemål

Deltagarna kommer att

- **kunna förstå** hur man genomför omfattande riskbedömningar.
- **kunna förstå** vikten av kön/genusaspekter vid riskbedömning.
- **kunna förstå och utveckla** strategier för säkerhetsplanering för att stödja offer.
- **kunna utveckla** kännedom kring olika typer och nivåer av risker vid hantering av patienter som utsatts för våld.

⁹ Maram Practice Guides Foundation Knowledge Guide, State of Victoria, Australia, Family Safety Victoria, February 2021, p. 36, available at <https://www.vic.gov.au/maram-practice-guides-and-resources>

2.7 Modul 6: Internationella standarder och rättsliga ramverk i Europa

“FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna (UDHR):
Det mest översatta dokumentet i världen”¹⁰

2.7.1 Kort beskrivning

Modul 6 ger en översikt över internationella ramverk med fokus på Istanbulkonventionen och Nationella ramverk.

Modul 6 går bland annat igenom följande internationella ramverk:

- [Den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna \(UDHR\)](#)
- [Pekingplattformen](#)
- [Konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor \(CEDAW\)](#)
- [Deklaration om avskaffande av våld mot kvinnor \(DEVAW\)](#)
- [FN:s konvention om barnets rättigheter \(CRC\)](#)
- [Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning \(CRPD\)](#)
- [1951 års Flyktingkonvention](#)
- [FN-resolutioner](#)
- [FN:s globala mål för hållbar utveckling \(SDGs\)](#)
- [Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna \(ECHR\)](#)
- [Konventionen om it-brottslighet \(Budapestkonventionen\)](#)
- [Konventionen om skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp \(Lanzarotekonventionen\)](#)
- [Direktivet om brottsoffers rättigheter](#)
- [Europaparlamentets resolution \(16/09/2021\)](#)
-

Tillgång till en rad olika utbildningsmaterial, bland annat videor, fallstudier och faktablad för utbildare finns [här](#).

2.7.2 Lärandemål

Deltagare kommer att

- **kunna förstå** vilken typ av internationella standarder och rättsliga ramverk som finns i Europa.
- **kunna känna** till de internationella organisationer som aktivt övervakar och rapporterar om genomförandet av de mänskliga rättigheterna.
- **kunna förstå** EU:s rättsliga ramverk bland annat när det gäller mänskliga rättigheter och våld i nära relationer.
- **kunna förstå** syftet med Istanbulkonventionen.
- **kunna känna** till andra länders rättsliga ramar.

¹⁰ United Nations <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>

Anmälan

Dokumentation

Stöd

Utredning

Åtal

2.8 Modul 7: Principer för interorganisatoriskt samarbete och riskbedömning i fall av våld i nära relationer i multiprofessionella team

“Riskbedömning är en hörnsten i våldsförebyggande arbete.”¹¹

2.8.1 Kort beskrivning

Modul 7 beskriver hur olika samhällsaktörer - rättsväsendet, socialtjänst och sjukvården - samarbetar i fall av våld i nära relationer med relaterade utmaningar och möjligheter. Exempel på bästa praxis presenteras för att visa att riskbedömning fungerar bäst i tvärprofessionella och multiprofessionella team. Slutligen beskrivs de straffrättsliga förfarandena i fall av våld i nära relationer och de många viktiga steg som måste följas för att säkerställa en grundlig och rättvis hantering. Eftersom de straffrättsliga förfarandena varierar nationellt, ges exempel på straffrättsliga förfaranden i fall av våld i nära relationer som tillämpas i Österrike, Tyskland, Grekland, Ungern, Italien, Finland, Frankrike, Portugal, Spanien och Sverige.

Modul 5 fokuserar på följande ämnesområden:

- [Myndighetssamverkan](#)
- [Riskbedömning och fördjupningsdel: Våld i nära relationer vid katastrofer](#)
- [Samverkan mellan olika aktörer med fokus på hälso-och sjukvård](#)
- [Rättsprocesser vid våld i nära relation](#)

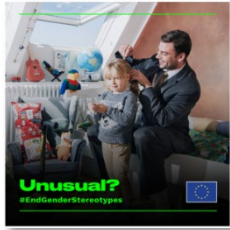
Tillgång till en rad olika utbildningsmaterial, bland annat videor, fallstudier och faktablad för utbildare finns [här](#).

2.8.2 Lärandemål

Deltagarna kommer att

- **kunna förstå** betydelsen av samverkan mellan olika aktörer inom hälso- och sjukvården och varför samverkan i multiprofessionella grupper är mest framgångsrikt när det gäller att bekämpa våld i nära relationer.
- **kunna få kunskap** om straffrättsliga förfaranden i allmänhet och variationerna mellan olika länder.
- **kunna förstå** hur aktörer i främsta linjen arbetar, med särskilt fokus på den medicinska sektorn och de mångfacetterade utmaningarna i samband med en pandemi såsom under covid-19.

¹¹ Kropp, P. R. (2004). Some Questions Regarding Spousal Assault Risk Assessment. *Violence Against Women*, 10(6), 676–697. <https://doi.org/10.1177/1077801204265019>

Källa: https://end-gender-stereotypes.campaign.europa.eu/index_en

2.9 Modul 8: Stereotyper och omedvetna fördomar

Det är viktigt att främja självmedvetenhet, identifiera skadliga attityder och beteenden och belysa de bredare samhällsliga konsekvenserna av dessa fenomen.

2.9.1 Kort beskrivning

Modul 8 visar hur stereotyper och omedvetna fördomar påverkar våra uppfattningar och beteenden i samband med våld i nära relationer. Denna modul syftar till att ge den kunskap och de verktyg som behövs för att utmana stereotyper och konfrontera omedvetna fördomar. Att bedöma och ta itu med dessa fördomar är avgörande, eftersom fördomar kan påverka hur vi uppfattar och tolkar situationer och därmed leda till orättvisa bedömningar och missuppfattningar om våldsutsatta och förövare, och oavsiktligt vidmakthålla skuldbeläggande av offer eller minska allvaret i övergrepp. Modul 8 tar dessutom upp viktiga ämnen som könsnormer och samhällsliga förväntningar, samt hur kvinnor framställs i media och hur det påverkar dem. Denna modul är utformad som en självstudiedel, men vissa exempel kommer att presenteras i andra moduler.

Modul 8 fokuserar på följande:

- [Definitioner](#)
- Fördomars [ursprung](#) och [manifestationer](#) av fördomar
- [Strategier för att motverka fördomar](#) inklusive [personliga fördomar](#)

2.9.2 Lärandemål

Deltagarna kommer att

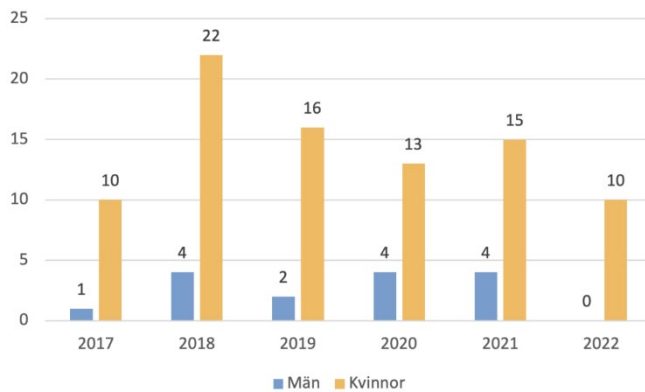
- **kunna förstå** ursprunget till och faktorer som bidrar till utvecklingen av omedvetna fördomar och stereotyper.
- **kunna definiera** nyckeltermerna relaterade till omedvetna fördomar, stereotyper och fördomar.
- **kunna känna igen** och analysera fall av omedvetna fördomar i vardagliga situationer, och särskilt i samband med våld i nära relation och hur omedvetna icke-verbala beteendemönster påverkar kommunikationen.
- **kunna ägna sig åt** självreflektion för att identifiera personliga omedvetna beteenden och utveckla strategier för att hantera känsliga situationer i samband med våld i nära relation.
- **kunna utveckla sin förmåga** att se sambandet mellan omedvetna tankemönster och innebörden av begreppen mångfald och inkludering.

2.10 Modul om data & statistik

Att identifiera de ekonomiska kostnaderna för könsrelaterat våld bidrar till ett mer välgrundat beslutsfattande och stöder policyutvecklingen.

2.10.1 Översikt över innehållet

Antal fall av dödligt våld i parrelation 2017–2022:

[Modulen om data & statistik](#) ger bakgrundsinformation för utbildare för att få deltagarna att bättre förstå effekterna av våld i nära relationer på både samhälls- och individnivå, relaterat till kostnader

Utöver information om våldets kostnader presenterar denna modul också nationell statistik kring prevalens, åldersfördelning, antal dödsfall, från olika undersökningar.

Källa: Brå 2022

Denna modul fokuserar på följande:

- [Nationell statistik](#)
- Fall av [dödligt våld i nära relationer](#)
- [Kostnader för våld i nära relationer](#)

2.10.2 Lärandemål

Deltagarna kommer att

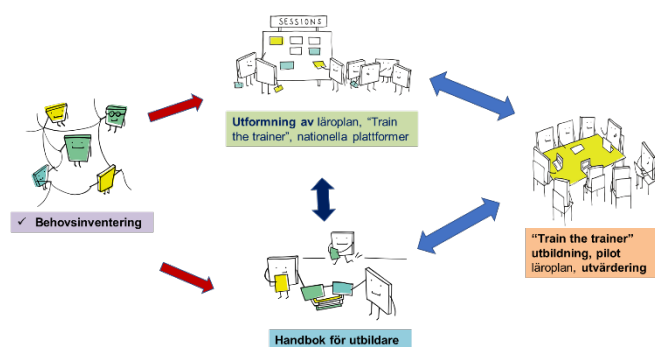
- **kunna få kunskap** om statistik kring våld i nära relationer för att bättre förstå våldets samhälleliga och individuella effekter
- **kunna se sambandet** att våld i nära relationer kan leda till dödsfall för utsatta individer.
- **kunna utveckla kännedom** om våldets kostnader.

3. Målgruppsanpassade VIPROM-läroplaner om våld i nära relationer

3.1 Utbildning av målgruppsanpassade VIPROM-läroplaner om VIN

3.1.1 Utformning av utbildningsmaterial för VIN

Målet med EU-projektet VIPROM är att utveckla läroplaner om våld i nära relationer som är skraddarsydd för olika målgrupper inom hälso- och sjukvården (studenter, sjuksköterskor, barnmorskor, läkare, tandläkare). Input från WP2 ([sammanställning av befintlig utbildning om våld i nära relationer](#) och [behovsinventering](#)) användes för att utforma aktuella utbildningsverktyg och material, som finns på vår [utbildningsplattform](#) VIPROM. Modul innehålllet genomgick expertutvärdering och efterföljande förfining.

Modulinnehållet strukturerades därefter i en läroplan, skraddarsydd för personal i första ledet inom hälso- och sjukvårdssektorn, inledningsvis på europeisk nivå och senare anpassad till nationella sammanhang, översatt till 4 [språk](#) (tyska, italienska, grekiska och svenska) och anpassad till den österrikiska kontexten. För att

säkerställa att de läroplaner som används i våra partnerländer är enhetliga och för att främja ett hållbart genomförande av nationella läroplaner har en utbildning för utbildare (train-the-trainer utbildning) tagits fram.

3.1.2 Train-the-Trainer utbildning

På VIPROMS ”European Train-the-Trainer” utbildning får erfarna utbildare från våra partnerländer en introduktion till de koncept och metoder som ska användas. Dessa utbildare kommer i sin tur att utbilda nationella utbildare i sina respektive länder i hur man lär ut VIPROM-läroplanerna till målgrupper från hälso- och sjukvården. Fokus kommer att ligga på interaktiva utbildningsmaterial, t.ex. användning av simuleringspatienter i utbildningen, och skapandet av en säker utbildningsmiljö, snarare än på specifikt utbildningsinnehåll.

Mål för ”Train-the-Trainer”:

Att kunna implementera didaktiska koncept för att lära ut våld i nära relationer, inklusive identifiering av våldsutsatta, dokumentation och kommunikation inom hälso- och sjukvårdssektorn, för utbildare.

Lärandemål: I slutet av utbildningen kommer deltagarna att ha färdigheter för att...

- **kunna reflektera** över relevansen av implementeringen.
- **kunna utveckla** en attityd och ett känslomässigt engagemang för VIN-implementering.
- **kunna skapa sin egen läroplan** med didaktiska verktyg: t.ex. SMART-kriterier och konstruktiv anpassning.
- **kunna uttrycka och formulera** adekvata lärandemål för sina länder.

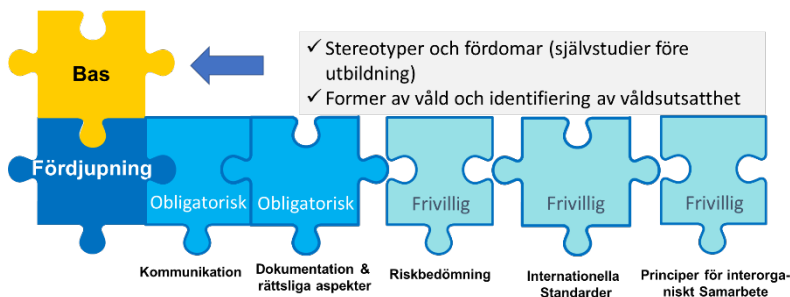
- kunna använda CIT.
- kunna ge konstruktiv feedback och redogöra för hur man använder konstruktiv feedback till sina kursdeltagare.
- kunna reflektera över en simuleringsscen.
- kunna reflektera över relevansen av emotionell kompetens och egenvård.

Utbildningsformat som är lämpliga att använda i utbildningen finns i [bilaga I](#) och schema för den europeiska Train-the-Trainer-kursen finns i [bilaga II](#).

3.1.3 Kort beskrivning av VIPROMs kursplan

VIPROMs kursplan för att utbilda yrkesverksamma i hälso-och sjukvården omfattar minst 8 timmars utbildning på plats, kombinerat med självstudier av modul 8 (Stereotyper och fördomar). **Den innehåller 3 timmars undervisning av grundläggande innehåll** (stereotyper, former av VIN och identifiering av VIN-offer), **4 timmars undervisning av fördjupningsdelar** (kommunikation, dokumentation och juridiska aspekter) och **1 timmes valfritt innehåll** för varje utbildare att själv välja ifrån materialet om riskbedömning, internationella standarder/nationella standarder och interorganisatoriskt samarbete.

Utbildningarna bör genomföras enligt följande

- vid flera tillfällen eller under en hel dag.
- i blandade eller homogena grupper.
- obligatoriskt grundläggande innehåll och fördjupningsdel.
- valfritt innehåll.

För att säkerställa enhetliga utvärderingar i olika partnerländer måste varje utbildningstillfälle omfatta liknande innehåll och använda jämförbara utbildningsmaterial i både de grundläggande delarna och fördjupningsdelen. Denna anpassning kommer att introduceras och diskuteras med utbildarna före och under den europeiska "Train the trainer"

3.2 Stereotyper och fördomar i samband med våld i nära relationer

3.2.1 Varför är det så viktigt att vara medveten om stereotyper?

Stereotyper och omedvetna fördomar spelar en viktig roll i samband med våld i nära relationer. Forskning har visat att vissa roller och stereotyper ökar oönskade och skadliga beteenden ([CETS No. 210, Preamble, 43](#)). De kan påverka hur vi uppfattar och tolkar situationer och därmed leda till orättvisa bedömningar och missuppfattningar om offer och förövare (se [Modul 8](#)).

Artikel 14 – Utbildning

“1) Parterna ska, när det är lämpligt, vidta nödvändiga åtgärder för att utbildningsmaterial om till exempel jämställdhet mellan kvinnor och män, icke-stereotypa könsroller, ömsesidig respekt, fredlig lösning av konflikter i mellanmänniska relationer, könsrelaterat våld mot kvinnor och rätten till personlig integritet, ska ingå i formella läroplaner på alla utbildningsnivåer och vara anpassade till elevernas utvecklingsförmåga..” (CETS No. 210)”

Att vidta åtgärder för att motverka könsstereotyper genom att inkludera ämnet i undervisningsmaterialet är därför också förankrat i [Istanbulkonventionen](#)¹² på en rättsligt bindande nivå:

Oreflekterade stereotyper kan leda till att våldsutsatta antingen inte uppmärksammas eller inte får tillräckligt stöd. Detta kan t.ex. ses när det gäller marginaliserade brottsoffergrupper ([särskild sårbarhet](#)), t.ex. våldsutsatta personer med migrationsbakgrund eller våldsutsatta personer med funktionsnedsättning: bristande interkulturell kompetens och språkbarriärer kan leda till kommunikationssvårigheter. De drabbade kan känna sig missförstådda och kan i förlängningen undvika att söka stöd på grund av rädsla för diskriminering eller svåra situationer. Särskilt när det gäller flyktingar finns det många fördomar om könsroller och en brist på kunskap om deras livssituation. Dessutom står våldsutsatta med funktionsnedsättningar inför särskilda utmaningar på grund av brist på tillgängliga stödinsatser och anpassningar i samhället såsom anpassade skyddade boenden och kommunikationshjälpmedel med mera.

Otillräcklig utbildning för yrkesverksamma och vårdgivare när det gäller att tillgodose de särskilda behoven hos våldsutsatta personer som befinner sig i särskild sårbarhet kan leda till felaktigt omhändertagande och stödinsatser (läs mer om detta i [Modul 8](#)).

3.2.2 Varför är självreflektion så viktigt?

Utöver exemplen ovan bör reflektionen kring stereotyper och fördomar börja med att ifrågasätta uppfattningen och antagandena kring könsroller hos oss själva. Skeva och snäva uppfattningar om kön och det sociala könet (genus) riskerar att leda till att våldsutsatta utsätts på nytt, eftersom offret riskerar att inte betraktas som en självständig individ utan tillhörande en viss kategori. Detta kan leda till att våldsutsatta inte delar med sig av all information som är relevant för riskbedömningen eftersom de inte känner sig tagna på allvar. En vanlig företeelse är att sjukvårdspersonal inte tar vissa brottsoffers utsaga på allvar. Till exempel riskerar manliga patienters våldsberättelser att bagatelliseras, eftersom det hos vårdpersonal kan vara svårt att föreställa sig att män också kan bli utsatta för våld i nära relationer. Slutsatsen av detta är att det är mycket viktigt för vårdpersonal att integrera köns- och genusaspekter i riskbedömningsinstrument (läs mer om detta i [Modul 5](#)).

I värsta fall kan fördomar leda till skuld känslor och skuldbeläggande hos brottsoffret. Detta är särskilt vanligt när det gäller sexualbrott. Våldtäktsoffer måste ofta hantera olämpliga frågor från sjukvårdspersonal, polis eller domare. Dessutom har samhällets stigmatisering en enorm inverkan på de drabbade personernas läkningsprocess. Det

¹² Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence (CETS No. 210): <https://rm.coe.int/168008482e>

kan leda till att de som drabbas lägger skulden på sig själva, vilket kan ha en negativ inverkan på de straffrättsliga förfarandena mot förövarna.

Modul 8 erbjuder bland annat en [övning](#) (på engelska) för att reflektera över potentiellt skuldbeläggande av brottsoffer. Denna typ av självreflektion kan vara olustig eftersom den konfronterar oss med våra egna fördomar. För att bli medveten om sina egna stereotyper är det dock viktigt att göra övningarna regelbundet.

3.2.3 Reflektionsuppgift

För att öva självreflektion erbjuder [Modul 8](#) flera uppgifter för självreflektion genom att tillhandahålla videor, texter och fallstudier. Ett exempel - hämtat från Modul 8 - kan ses [här](#) (på engelska).

Reflektionsfrågor

1. Vad är huvudbudskapet i videon?
2. Hur och på grundval av vilka egenskaper delar du in människor i grupper? Vilka egenskaper tillskriver du dem? Vilka diskurser bestämmer dessa ”klassificeringar”, var kommer dina fördomar ifrån (vänskapskretsen, media, politik)?
3. Vad innebär dessa överväganden för mångfald och inkludering i vårt samhälle?

Dessutom kräver utbildningen att deltagarna gör en hemuppgift om stereotyper och fördomar innan kursen börjar och att de i förväg görs medvetna om ämnet med hjälp av fallstudier (se [kapitel 4.4](#)).

3.2.4 Fallstudier

Innehållet i modul 8 lärs inte ut som en fristående modul utan integreras i de andra modulerna. För att öka medvetenheten om offrens livssituation ska sex fallstudier införlivas i utbildningen i samband med innehållet i motsvarande moduler (se tabell 3.2).

Fallstudier från Modul 8	Diskuteras i samband med
Exempel på/lista över omedvetna fördomar	Modul 1
Fall: beroendeproblematik	Modul 2
Fall: våld mot män och migrantkvinnor	Modul 3
Fall: våld mot HBTIQ+- personer och med hög social status	Modul 4
Fall: äldre våldsutsatt man	Modul 5

Tabell 3.2: Fallstudier från modul 8 som ska diskuteras mot bakgrund av innehållet i motsvarande moduler.

Fallstudierna i varje modul är avsedda som hjälp för att ifrågasätta våra egna stereotyper och att ta hänsyn till människors individuella livssituationer. Och kom ihåg: det finns inget "idealt brottsoffret"!

3.2.5 Lärandemål

I slutet av utbildningen ska deltagarna kunna

- **kunna identifiera och kategorisera** olika typer av fördomar och deras inverkan på beslutsfattande och beteende.
- **kunna känna igen och analysera** exempel på omedvetna fördomar i vardagliga situationer och, särskilt i samband med våld i nära relationer, hur omedvetna icke-verbala beteendemönster påverkar kommunikationen
- **kunna öva sig i självreflektion** för att identifiera personliga omedvetna beteenden och utveckla strategier för att hantera känsliga situationer i samband med våld i nära relationer.
- **kunna tillämpa kunskap** på verkliga scenarier genom fallstudier och utveckla konkreta handlingsalternativ.

3.3. Utbildning i interkulturell kompetens

3.3.1. Interkulturella inlärningsaspekter i VIPROM-utbildningar

VIPROMs Train-the-Trainer-kursen och den tillhörande kursplanen främjar interkulturellt lärande, vilket innebär förvärvande av överförbar interkulturell kompetens utifrån flera nivåer och perspektiv. Detta innebär att man inte bara utvecklar färdigheter, utan även tankesätt och flexibla beteenden som kan tillämpas på interkulturella interaktioner i allmänhet, snarare än färdigheter som är specifika för en kultur. Det finns dessutom ett positivt och signifikant samband mellan individuell kulturkompetens och systems kulturkompetens.¹³ Därför är vår strategi för interkulturell kompetens inte begränsad till individuella färdigheter, utan är inriktad på social förändring och syftar till långsiktiga förändringar i läroplaner, ledarskap och hälso- och sjukvårdssystem.

När man introducerar idén om "kulturell lyhördhet" i utbildningar om våld i nära relationer är det viktigt att först **göra "kultur" relevant för sammanhanget**.

Kultur påverkar både hur man ger och tar emot vård. Den fungerar som en osynlig "gatekeeper" när det gäller beslutsfattande, värdegrunder och handlingsutrymme, särskilt i samband med våld i nära relationer. Ett exempel: en individs kultur påverkar beteendet att söka hjälp,¹⁴ de olika sätt på vilka våld i nära relationer upplevs, de

¹³ Pyles, L., & Kim, K. M. (2006). A multilevel approach to cultural competence: A study of the community response to underserved domestic violence victims. *Families in Society*, 87(2), 221-229 DOI:[10.1606/1044-3894.3515](https://doi.org/10.1606/1044-3894.3515)

¹⁴ Kim, J. E., & Zane, N. (2016). Help-seeking intentions among Asian American and White American students in psychological distress: Application of the health belief model. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*, 22(3), 311. DOI: [10.1037/cdp0000056](https://doi.org/10.1037/cdp0000056)

kulturspecifika riskfaktorer som förekommer,^{15;16} liksom de kulturella värderingar som individerna stödjer.^{17;18} En frågeställning att lyfta kan vara hur kulturaliserade könsroller ((i patriarkala familjestrukturer, i starkt familjeorienterade (familismo) eller mer machoinriktade (machismo) familjestrukturer etc.)) förändrar sättet att söka stöd när man upplever våld i nära relationer. Berättelser om manliga offer för våld i nära relationer kan till exempel lyftas fram för att skapa engagemang genom att visa hur män kan vara utsatta (motverka dominerande könsfördomar) och utforska hur föreställningar om maskulinitet är kulturellt betingade (samtliga kapitel i [Modul 8](#)).

Utbildarna måste **utforska relevanta definitioner av kultur** tillsammans med deltagarna och behandla "kultur" inte som en statisk enhet (en "sak", t.ex. glasögon som kan sättas på och tas av), utan som ett dynamiskt begrepp som växer fram ur olika erfarenheter och interaktioner. Det är viktigt att integrera en övning i [kulturell självreflektion](#) (på engelska) eftersom självmedvetenhet är nära kopplat till kulturell lyhörddhet. Att reflektera över erfarenheter från barndomen till vuxenlivet kan bidra till att reflektera över personliga svårigheter och privilegier under hela livet. I ramverket för interkulturell kompetens (se fig. 3.3 nedan) beskrivs tre viktiga faser och övergångar (T1 och T2) som människor behöver lösa med hjälp av olika erfarenheter:

1. **Etnocentrisk (EC)** - att uppfatta sin egen kulturella uppfattning som den enda gångbara och "normala".
2. **Etnorelativ (ER)** - accepterar att det finns andra perspektiv, men saknar genuin uppskattning för dem.
3. **Interkulturell (IC)** - att faktiskt värdesätta olikheter genom att värdesätta kulturella olikheter och göra dem till en del av sin egen världsbild och synsätt. Detta för att möjliggöra att autentiskt kunna se och förstå på ett nytt sätt.

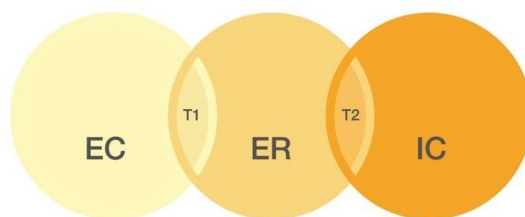

Fig. 3.3: Ramverket för Interkulturell kompetens (Intercultural Competence®)¹⁹

En kort presentation av det komplexa IC ramverket bör introducera **grundläggande terminologi och begreppet kulturell responsivitet**, dvs. i vilken utsträckning

¹⁵ Rai, A. (2021). Indirect experiences with domestic violence and help-seeking preferences among south asian immigrants in the United States. *Journal of Community Psychology*, 49(6), 1983-2002. DOI: [10.1002/jcop.22492](https://doi.org/10.1002/jcop.22492)

¹⁶ Parra-Cardona, J. R., Escobar-Chew, A. R., Holtrop, K., Carpenter, G., Guzmán, R., Hernández, D., & González Ramírez, D. (2013). "En el grupo tomas conciencia (In group you become aware)" Latino immigrants' satisfaction with a culturally informed intervention for men who batter. *Violence against women*, 19(1), 107-132.

¹⁷ Choi, Y. J., Orpinas, P., Kim, I., & Ko, K. S. (2019). Korean clergy for healthy families: Online intervention for preventing intimate partner violence. *Global health promotion*, 26(4), 25-32. DOI: [10.1177/1757975917747878](https://doi.org/10.1177/1757975917747878)

¹⁸ Marrs Fuchsel, C. L., & Brummett, A. (2021). Intimate partner violence prevention and intervention group-format programs for immigrant Latinas: A systematic review. *Journal of family violence*, 36(2), 209-221. doi: [10.1007/s10896-020-00160-6](https://doi.org/10.1007/s10896-020-00160-6)

¹⁹ Breninger, B. (2021). [A Perceptual Architecture of Intercultural Competence: Avenues for Tracking Cultural Expertise](#). Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing.

människor kan förstå, förkroppsliga och känna "kultur" och [kommunicera](#) effektivt (dvs. förstå andra människors verklighet) i mångkulturella miljöer. För att utforma en kulturellt anpassad utbildning om våld i nära relationer är det nödvändigt att ta upp **djupare kulturella frågor** som empati (se avsnittet om [olika former av vård](#)), kulturell ödmjukhet, tillit och [respektfull kommunikation med brottsoffer](#).

Det är viktigt att fokusera på de kulturella aspekterna av dessa begrepp i utbildningen, t.ex. att skapa respekt i interaktionen för att bygga upp förtroende, säkerhet och välbefinnande genom att behandla människor inte som du vill bli behandlad, utan som de vill bli behandlade av dig.

För detta ändamål är det viktigt att **inkludera "affektiva föremål" i utbildningen**, dvs. föremål som har fått sin affektiva innebörd genom att de associeras med behag eller visst obehag och en viss grad av upphetsning för en i ett visst avseende "kulturaliserad" individs upplevelse. Sådana utbildningsobjekt ger deltagaren möjlighet att utforska strategier för att hantera utmanande komplexa socioemotionella situationer genom att uppleva den känslomässiga dynamik som är involverad. Man kan inkludera autentiska **berättelser** från t.ex. brottsoffer med olika identiteter vad gäller kulturell och etnisk bakgrund, social klass och status, kön och sexualitet etc. Se VIPROM:s utbildningsplattform för fallstudier, podcasts och föreläsningar (t.ex. [Modul 8](#)).

Fler exempel kan hittas här:

- Modul 2: [Fördjupning: Utomstående som bevittnar våld i nära relationer](#)
- Modul 3: [Olika fallstudier](#)
- Modul 5: [Kön -och genusaspekter vid riskbedömning & Fokus på Gynekologi/Obstetrik](#)

3.3.2 Lärandemål

I slutet av utbildningen ska deltagarna

- **kunna ha förvärvat** överförbar interkulturell kompetens och bli kulturellt lyhörd
- **kunna definiera** interkulturell kompetens och kunna göra kultur relevant inom våld i nära relationer
- **kunna redogöra för** djupare kulturella frågor utifrån intersektionella perspektiv

4. Utbildningsmiljö, val av utbildare och utbildningsmaterial

4.1 Hur skapar man en trygg utbildningsmiljö?

Inom vuxenutbildning måste utbildarna använda undervisningstekniker som tar hänsyn till vuxnas förutsättningar och deras sätt att lära sig. Vuxna utbildningsdeltagare behöver i första hand uppleva att de befinner sig i en utbildningsmiljö där det råder ömsesidig respekt, både mellan utbildaren och deltagarna och mellan deltagarna sinsemellan. Dessutom måste de känna sig som aktiva medlemmar i ett team, vars framgång beror på allas bidrag. Slutligen måste alla vara engagerade i ett "utbildningskontrakt", som beslutas gemensamt av gruppens medlemmar.

Miljön bör vara icke-dömande, respektfull och inkluderande. Öppen kommunikation och aktivt lyssnande bör uppmuntras, samtidigt som grundregler måste fastställas för att säkerställa respekt och sekretess. Utbildarna bör utgå från deltagarna och se dem som resurser genom att ta till vara deras olika kunskaper, erfarenheter mm i undervisningen.

4.1.1 Förstärkning

Förstärkning är en mycket nödvändig del av undervisnings- och inlärningsprocessen; genom den uppmuntrar utbildare till ett korrekt beteende och uppträdande. Man behöver använda den ofta och regelbundet i början av processen för att hjälpa deltagarna att komma ihåg vad de har lärt sig och för att uppmuntra dem att delta i inläringen. Förstärkning omfattar både verbalt och icke-verbalt beteende. Varje gång någon deltar, oavsett om svaret är rätt eller fel, kan utbildarna till exempel tacka dem för deras bidrag. Detta är en kraftfull form av förstärkning och ökar deltagandet ganska snabbt.

Deltagare som använder olämplig humor eller visar fientlighet mot att diskutera ämnet våld i nära relationer måste få komma till tals och uppmuntras att överväga alternativa synpunkter utan att stängas ute från samtalet. Förstärk deras deltagande, inte de negativa kommentarerna.

Följande är förslag på förstärkning i början av ett utbildningstillfälle:

- Varje gång en deltagare bidrar med ett frivilligt svar, ger du honom/henne ett spelkort. När du delar ut kort kommer andra personer att vilja ha ett och därmed börja bidra. Fortsätt tills varje person har minst ett spelkort. I slutet av sessionen kan du dela ut små polletter till varje person som en belöning för deras deltagande, och spelkorten skapar förväntan när folk undrar vad deras syfte är.
- Förstärkning kan också ske icke-verbalt. Använd öppna, välkomnande gester för att uppmuntra till deltagande. Bli entusiastisk över bidragen för att uppmuntra fler att tala. Be deltagarna att bygga vidare på varandras bidrag.

Utbildare som har upplevt våld i nära relationer kan tycka att det är svårt att genomföra en utbildning om detta ämne. Att prata med någon de litar på om sina känslor i förväg kan vara till hjälp. Som utbildare är det deras ansvar att främja en stödjande inlärningsmiljö där alla känner sig uppmuntrade att delta.

4.1.2 Hur kan du som utbildare förbereda dig?

- Var medveten om dina känslor kring våld i nära relationer. Att skriva dagbok, prata med en vän som du litar på eller rita bilder om dina känslor hjälper dig att släppa ut känslor som annars kan dyka upp i en workshop och överraska dig.
- Om du väljer att dela med dig av dina erfarenheter och åsikter, se till att du berättar för gruppen att det är dina personliga idéer. Andra kanske inte delar dem, och det måste du acceptera.
- Fundera på hur du kan känna och vad du kan göra om någon i gruppen berättar en personlig historia som påminner dig om ditt eget liv. Var medveten om att samtal om våld kan väcka starka och obehagliga känslor hos både dig och deltagarna i utbildningssessionen.
- Återkoppla med någon du litar på efter sessionen för att prata om dina känslor. Det kan vara en vän eller en familjemedlem. Alternativt kan du ge dig själv tid till ta en promenad eller skriva ner dina känslor på papper.

För att hantera motstånd och fientlighet måste utbildarna vara öppna med sina förväntningar på utbildningen. Det är viktigt att förklara för deltagarna hur utbildaren vill att de ska hjälpa till att skapa en trygg miljö där de kan dela med sig av sina erfarenheter och att det inte förekommer något dömande av åsikter eller synpunkter. Vidare att det kommer att finnas en acceptans för att alla i gruppen har olika relation till det här ämnet och måste närma sig ämnet utifrån var de befinner sig. Alla kommer inte att ändra åsikt under en modul eller en vecka. Istället bör utbildaren uppmuntra deltagarna att på ett respektfullt sätt diskutera frågorna med varandra och använda principerna om mänskliga rättigheter och rättsstatsprincipen som riktlinjer. Våld mot partner/familj är ett ämne som kan vara mycket personligt och känslomässigt engagerande. Om någon blir arg, tillbakadragen, ledsen eller tårögd måste utbildaren ha en plan för hur detta ska hanteras. Man kan t.ex. prata enskilt med personen eller hänvisa personen till lämpliga resurser. Utbildaren måste vara mycket flexibel när det gäller tidpunkten för övningar och pauser och vara lyhörd för den känslomässiga belastningen i gruppen, parallellt med ansvaret att täcka in ett omfattande innehåll.

För att göra utbildningen säker och givande finns det några aspekter som man bör tänka på:

- **Utbildningen ska vara frivillig.** Det får inte finnas några påtryckningar att delta, oavsett anledning, i en utbildningsprocess eftersom det vanligtvis har en negativ effekt.
- **Utbildningens mål måste vara tydliga.** Utbildaren ser till att deltagarnas mål i ett utbildningsprogram är tydliga, realistiska och anpassade till deras subjektiva och objektiva behov. Därför är det viktigt att bedöma utbildningsbehoven innan ett projekt inleds och att diskutera utbildningsmålen under uppstartsträffen.
- **Utbildningsprogrammet är välorganiserat:** Ofta uppträder deltagarna negativt när programmet, trots alla ansträngningar och utbildarnas kvalitet, har svagheter när det gäller struktur, utbildningsmaterial, stödfunktioner och fullgörande av ekonomiska och/eller andra skyldigheter gentemot deltagarna.
- **Innehållet är direkt relaterat till deltagarnas behov och erfarenheter:** Exempelen och reflektionsuppgifterna bör vara nära kopplade till situationer som deltagarna står inför eller kommer att stå inför. Det är också lämpligt att ge dem

många möjligheter att reflektera så att de kan använda sina erfarenheter och egna processer och lära sig av dem.

- **Aktivt deltagande i utbildningsprocessen uppmuntras gradvis:** Beroende på den atmosfär som skapas bör utbildaren gradvis lämna utrymme för initiativ och motivera deltagarna att aktivt delta i inlärningsprocessen.
- **Inlärningshindren undersöks och åtgärdas:** Utbildaren bör, med stor respekt för varje enskild deltagare, bedöma de faktorer som kan hindra inläring och som finns i den grupp som han/hon ansvarar för.
- **Ett inlärningsklimat** som kännetecknas av meningsfull kommunikation, samarbetsanda och ömsesidig respekt bör uppnås och tjäna som grund för att de ovan nämnda förutsättningarna ska fungera effektivt.

Slutligen bör fler faktorer än utbildningsmiljön vara en del av utbildarens förberedelser: utbildarens känslomässiga inställning, material och deltagare. Viktiga saker att tänka på finns i [bilaga III](#).

4.1.3 Hur hanterar man traumatisering av utbildare och deltagare?

Det kan vara känslolöst och svårt för deltagarna att diskutera ämnen som berör dem personligen, t.ex. våld i nära relationer. Ett sätt att hantera detta är att komma överens om förhållningsregler för gruppen i början av utbildningen. Som en del av inledningen kan utbildaren engagera gruppen i att göra en lista över grundläggande regler som ska respekteras i workshoppen. Exempel på grundläggande regler för diskussioner:

- Deltagarnas integritet kommer att respekteras.
- En person åt gången får tala. Begär tillstånd att tala genom att räkna upp handen.
- Alla har rätt till sin egen åsikt och alla har rätt att inte hålla med på ett respektfullt sätt.
- Det finns ingen skyldighet att dela med sig av personliga erfarenheter till gruppen. Deltagarna ska bara göra detta om de känner sig bekväma.
- Påminn gruppen om att våld kan väcka starka känslor av smärta, ilska och förtvivlan. Dessa känslor är normala.
- Bestäm hur gruppen kan visa sitt stöd. Ha hänvisningar till rådgivning till hands om någon känner behov av att prata med någon efter kursen.

Det är viktigt att förstå att våld i nära relationer kan ha en stor inverkan på människors liv och kan orsaka sekundära trauman. Därför är det viktigt att utveckla strategier för att hantera det och ta till sig metoder för hur man undviker att åter traumatiseras.

4.1.4 Hur ger man konstruktiv feedback?

- Var tydlig och specifik i din feedback.
- Använd en stödjande och positiv ton.
- Ge feedback i tid.
- Uppmuntra tvåvägskommunikation.
- Sätt upp realistiska och uppnåeliga mål för förbättring.

4.1.5 Egenvård

Som utbildare av våld i nära relationer, kom ihåg att:

- Ta regelbundet tid för avkoppling och aktiviteter som du tycker om.

- Upprätthåll en hälsosam livsstil, inklusive regelbunden motion, en balanserad kost och tillräcklig sömn.
- Sök stöd från kollegor, vänner och familj.
- Tillämpa mindfulness och stresshanteringstekniker.
- Öva självkännetdom för att kunna känna efter hur du mår.

4.2 Hur väljer man ut utbildare?

Huvudfokus i en utbildning för hälso- och sjukvårdspersonal om förekomsten våld i nära relationer, bör ligga på att skapa en trygg plats för genomförandet, snarare än på innehållet. Detta också för att möjliggöra en hållbar implementering. Följande steg behöver dock tas i beaktande: ²⁰

1. Analys av utbildningsbehov

- Bedömning av utbildningsbehoven för varje målgrupp
- Identifiering av specifika färdigheter och kunskaper som krävs inom varje område.
- Tillhandahållande av personlig utbildning och utveckling för utbildare, i enlighet med behoven.

2. Definition av utbildarprofiler

- Skapa detaljerade profiler för utbildare, inklusive utbildning, erfarenhet och specialområden.

Ha i åtanke!

Att välja utbildare för nationell utbildning innebär att man noga överväger olika faktorer. Utbildarna behöver ha följande kvalifikationer:

- **Expertis inom ämnesområdet:** Utbildarna bör ha en djup förståelse för det ämne de ska undervisa om. Det är mycket viktigt att de som håller i utbildningen har erfarenhet av att utbilda i våld i nära relationer, eftersom handboken förutsätter tidigare kunskaper i ämnet och presenterar riktat material som är specifikt för ämnet.
- **Erfarenhet av utbildning:** Utbildarna bör ha erfarenhet av att hålla utbildningar och underlätta professionell utveckling. De bör ha minst ett års erfarenhet av att ge utbildning till vuxna elever.
- **Kommunikationsfärdigheter:** Effektiva kommunikationsfärdigheter är avgörande. Utbildarna ska kunna förklara komplexa begrepp på ett sätt som är lätt att förstå.

²⁰ TRAIN-THE-TRAINER MANUAL Checklists, Guidelines and Templates for Active-Learning Workshops, United Nations https://www.unsiap.or.jp/sites/default/files/pdf/tnetwork_1703_tototmanual.pdf

- **Undervisningsmetoder:** Utbildarna ska känna till en mängd olika undervisningsmetoder, kunna anpassa sitt tillvägagångssätt för att passa olika inlärningsstilar och kunna undervisa på ett inkluderande sätt om mänskliga rättigheter, kön, kultur, etnicitet och mångfald.
- **Förmåga att engagera deltagarna:** Utbildarna ska kunna skapa en engagerande och interaktiv inlärmingsmiljö.
- **Förståelse för utbildningsbehoven:** Utbildarna ska kunna utveckla och leverera utbildningsinnehållet utifrån deltagarnas behov. De måste vara väl förtrodda med innehållet i handboken, känna sig bekväma med att leverera innehållet, initiera och hantera gruppövningar och aktiviteter samt vara förberedda på hur de ska hantera känsliga frågor och känslor som kan dyka upp under utbildningen. I vissa fall kan deltagarna uttrycka traumatiserande upplevelser. Utbildaren ska kunna hantera sådana fall och ge initialt stöd, men också vara beredd att hänvisa deltagaren till mer lämpliga professionella källor för stöd. Principer om konfidentialitet bör också tillämpas.

4.3 Hur hanterar man fördomar?

Att vara utbildare i våld i nära relationer kräver självreflektion. Innan man påbörjar en utbildning måste man förstå, reflektera över och analysera sina egna fördomar. Detta måste inte bara läras ut, utan utbildaren måste också reflektera: alla har fördomar, oavsett kön, utbildning eller social status. Genom att förstå fördomarnas ursprung kan vi utforska de grundläggande orsakerna och de underliggande mekanismer som bidrar till att fördomar uppstår och vidmakthålls. Våra individuella fördomar påverkas av våra tankesystem och våra erfarenheter.

4.3.1 Fördomar i samband med våld i nära relationer och deras konsekvenser

Undervisningen om våld måste inkludera könsnormer och förväntningar eftersom de styr våra föreställningar. Skadliga könsnormer har en negativ inverkan på patienter som utsätts för våld och kan leda till att offret skuldbeläggs och att de upplevelser som offret har genomgått ogiltigförklaras. Detta är faktorer som måste beaktas vid utbildning i våld i nära relationer:

- Bristen på positiva (icke-våldsamma) maskulina ideal i samhället
- Avsaknaden av särskilda sårbara grupper i media
- Objektifieringen av kvinnor i allmänhet

Dessa bidrar tillsammans till negativa könsnormer och fördomar. Observera att skadliga könsnormer bara är några av de samhällsnormer som är viktiga att ta hänsyn till i utbildningen, då det också finns andra samhälleliga normer kopplade till t.ex. sexualitet, funktionsförmåga, ålder med mera. För mer insikter, ta en titt på [Modul 1](#).

Bild av [Gerd Altmann](#) on [Pixabay](#)

4.3.2 Strategier mot fördomar

Undervisning om våld i nära relationer måste också omfatta strategier för att motverka fördomar. Det finns strategier som vårdpersonal kan använda för att bättre ta hand om patienter eller offer för våld i nära relationer. Dessa är t.ex:

- Motverka stereotypa bilder = arbeta mot stereotyper
- Individualisering = fokusera på det unika hos varje person
- Kontaktteori = positiv kontakt bidrar till att minska stereotyper
- Perspektivtagande = att sätta sig in i den andra personens situation

Använd interaktiva undervisningsaktiviteter för att ta upp och låta deltagarna förstå strategierna. Lyft fram att man genom att inse sina egna fördomar kan arbeta på att förändra dem.

Påminn deltagarna om att motverka sina egna fördomar:

- Man måste acceptera att alla har fördomar
- Förstå varifrån de kommer
- När det visar sig att man har fel, identifiera var missuppfattningarna kommer ifrån
- Analysera och reflektera vidare över de identifierade fördomarna och missuppfattningarna.

4.4 Använda kreativa och interaktiva metoder i utbildningen

Kreativa och interaktiva metoder är verktyg för utbildare som hjälper deltagarna att få tillgång till innehållet, utforska ämnet, förstå viktiga punkter och utveckla sina egna svar. De utbildningsmetoder som väljs bör överensstämma med utbildningens mål. Därför måste utbildarna först definiera utbildningsmålen och sedan kunna välja de bästa metoderna för att nå dessa mål.

Viktiga frågor att ta ställning till är till exempel: vilka ämnen/delar du vill ta upp och hur mycket tid du har till förfogande, vilka är målgruppen och vilket utbildningsformat ska du använda.

Interaktiva inlärningselement är väl lämpade för att deltagarna ska kunna reflektera över sina egna attityder, få en bättre förståelse för situationens sammanhang och förbättra sina kommunikationsfärdigheter.

4.4.1 Fallstudier

Fallstudier finns tillgängliga för alla moduler i utbildningsplattformen, inklusive frågor att diskutera med deltagarna. Fallstudier finns på utbildningsplattformen under [Utbildningsmaterial för hälso-och sjukvården](#) under en given modul. Se till exempel [Modul 2](#).

Det går också att använda fall med kändisar ("**VIP-fall**") för att engagera deltagarna ytterligare, exempel finns i Modul 8. De kändisfall som presenteras här är Harvey Weinstein, Donald Trump och Chris Brown.

4.4.2 Kunskapstester

Tester kan användas som ett självstudieverktyg för dina deltagare för att testa kunskap och förståelse av utbildningen.

Kunskapstest finns på utbildningsplattformen under [Utbildningsmaterial för hälso-och sjukvården](#) under en given modul.

4.4.3 Rollspel

I rollspelet ska varje deltagare identifiera sig med en tilldelad roll (exempel på olika fallstudier finns på utbildningsplattformen under [Utbildningsmaterial för hälso-och sjukvården](#) under en given modul). Deltagarna ska behålla sin roll och reagera utifrån sin tilldelade rolls perspektiv. Rollspelet bör utvecklas organiskt, där deltagarna engagerar sig i samtal och interaktioner utifrån den miljö och scen som tillhandahålls.

Beroende på gruppens storlek och sammansättning har du möjlighet att variera rollspelsscenarierna: upprepa rollspelet och be deltagarna ta sig an nya roller med nya scenarier.

Vad ska deltagarna lära sig i det här rollspelet?

- De ska förstå dynamiken i våld i nära relationer beroende på vilken roll och grupp de tillhör.
- De ska öva sig i empati och perspektivtagande beroende på vilken roll de har som målgrupp.

Först introduceras en miljö, följt av en scen och en inledande dialog som ska fortsättas av deltagarna "Hur skulle samtalet kunna fortsätta vid den här punkten?". Rollspelen avslutas med en reflektions-session som styrs av frågor, t.ex. "Hur kändes det att inta vittnets perspektiv och observera skrikandet och gapandet?"

4.4.4 Användning av Simulerade patienter

"...Jag undrade om det var en simulerad skada eller om det var skådespelerskans verklighet..." (Läkarstudent efter kursutvärdering)

Bild av [Annie Spratt](#) on [Unsplash](#)

Att använda simulerade patienter (SP) är en innovativ pedagogisk metod inom medicinsk utbildning. Man använder sig av skådespelare som är utbildade för att på ett realistiskt sätt gestalta specifika medicinska scenarier och patientprofiler. Dessa skådespelare simulerar ett brett spektrum av medicinska tillstånd, symtom och beteenden, vilket ger läkarstudenter möjlighet att

förbättra sina kliniska färdigheter, sin kommunikation och sin empati.

Varför kan det vara fördelaktigt att införliva SP i en läroplan för läkarstudenter eller andra berörda aktörer från hälso-och sjuvårdssektorn när man undervisar om våld i nära relationer?

- **Realistiska scenarier:** SP kan på ett trovärdigt sätt skildra våldsoffer och presentera olika känslomässiga och fysiska tecken. Detta gör det möjligt för deltagarna att lära sig hur man identifierar och hanterar potentiella fall av våld i nära relationer i en säker och kontrollerad miljö.
- **Utvecklar traumakänsliga kommunikationsfärdigheter**
- **Icke-dömande miljö:** miljön kan erbjuda ett icke-dömande utrymme där deltagarna kan öva sina färdigheter utan rädsla för att göra misstag eller orsaka skada. Detta främjar en atmosfär av lärande och säkerställer att studenterna känner sig mer självsäkra när de hanterar känsliga frågor som våld mot närstående.

Information om hur man förbereder och utbildar SP för sina roller finns i vår VIPROM-blogg [Introducing the Münster simulated patient program \(SPP\) to teach domestic violence to medical students and professionals](#).

4.4.5 Blended-learning

Termen blended learning beskriver en mängd olika undervisningsscenarier som alla har det gemensamt att de består av en kombination av virtuella och icke-virtuella komponenter, och vanligtvis är en självstyrd inlärningsaktivitet. VIPROM använder också den metoden där deltagarna kan välja mellan olika svar och presenteras för ett alternativt scenario beroende på svaret, vilket visat sig vara uppskattat. Ett sådant exempel finns i Modul 2: [Våld under graviditet - gynekologi/obstetrik](#)

4.4.6 Viktigt att ta med sig

- Använd undervisningsmetoder som tar hänsyn till vuxnas lärande.
- Skapa en trygg miljö för lärande; undervisningsmiljön ska vara icke-dömande, respektfull och inkluderande.
- Att välja ut utbildare för nationell utbildning innebär att man noga överväger olika faktorer.
- Förberedelserna inför utbildningen är avgörande och bör omfatta utbildningsmiljön, utbildaren själv, material och deltagare.
- Utbildare behöver expertkunskap inom ämnet och använda olika undervisningsmetoder för att skapa en engagerande inlärningsatmosfär.
- Som utbildare bör man också ägna sig åt egenvård och söka stöd hos kollegor, vänner och familj.
- Utveckla strategier för att hantera eventuell traumatisering av utbildare och ta till sig metoder för att undvika retraumatisering.
- Att lära ut hur man hanterar fördomar är viktigt när man undervisar om våld i nära relationer. Det kräver kunskap om fördomar samt utrymme och tid för självreflektion.
- Interaktiva inlärningsmetoder är väl lämpade för att deltagarna ska kunna reflektera över sina attityder, få en bättre förståelse för situationens

sammanhang och förbättra sina kommunikationsfärdigheter. VIPROM-läroplanen använder simuleringspatienter, rollspel, kunskapstester och fallstudier i kombination med vägledande frågor för reflektion som interaktiva verktyg. De finns på utbildningsplattformen under [Utbildningsmaterial för hälso- och sjukvården](#) under en given modul

5. Didaktiska verktyg och metoder för utveckling av läroplaner och undervisning

“Utbildare spelar en avgörande roll i utvecklingen av läroplaner. Viktiga steg i processen är bland annat behovsinventering, målformulering, val av innehåll, undervisningsmetoder och utvärdering.”²¹

5.1 Viktiga steg i utvecklingen av läroplanen

För att utveckla en välgrundad läroplan måste man börja med en behovsinventering och definiera målen (se [kapitel 1](#), [VIPROM deliverable D2.1](#)), skapa och välja innehåll (se [kapitel 2](#) och [kapitel 3](#)), välja lämpliga undervisningsmetoder (se [kapitel 4](#), och detta kapitel 5) och utvärdera resultaten av lärandet (se [kapitel 7](#)) för att ytterligare optimera läroplanen. De flesta av de steg som listas har presenterats i de tidigare kapitlen.

I detta kapitel introduceras **didaktiska verktyg och metoder som utbildare** kan använda för att nå sina mål att undervisa om våld i nära relationer på ett engagerande och hållbart sätt.²²

5.2 Didaktiska verktyg och metoder för utveckling av läroplaner

5.2.1 SMART - målformulering

SMART-kriterierna är ett kraftfullt verktyg för utbildare som vill definiera sina lärandemål utifrån nedanstående punkter:

- Vad kan deltagarna redan?
- Vad borde deltagarna kunna?
- Vilka utbildningsformat behövs för att deltagarna ska kunna göra det de är tänkta att kunna göra?

SMART-kriterierna fungerar som ett enkelt ramverk för att definiera undervisningsmål och säkerställa att de är tydliga, fokuserade och praktiska. För att på ett framgångsrikt sätt uppnå undervisningsmålen behöver alla 5 kriterierna användas

²¹ <https://elearningindustry.com/alternative-perspective-on-the-teachers-role-in-curriculum-development>

²² Milan Klement, MODERN DIDACTIC TOOLS AND THE POSSIBILITIES OF THEIR IMPLEMENTATION INTO THE EDUCATIONAL PROCESS, March 2012 Problems of Education in the 21st Century 38(1), DOI: 10.33225/pec/12.39.83; https://www.scientiasocialis.lt/pec/node/files/pdf/vol39/82-92.Klement_Vol.39.pdf (accessed 14 March 2024)

SMART = **S**pecifikt/ **M**ätbart/ **A**ttaktivt/**R**ealistiskt/**T**idsbundet:

Specifikt	Målet är tydligt definierat, inte vagt utan mycket konkret. V-frågorna: "Vad, varför, vem, var och vilket?" "Vad är det jag vill uppnå?" är här användbara.
Mätbart	Måluppfyllelsen kan mätas kvalitativt och/eller kvantitativt. "Hur vet jag att målet är uppfyllt?"
Attraktivt	Målen kan innebära utmaningar, men de kan uppnås med hjälp av tillgängligt undervisningsmaterial. "Hur kan jag nå mitt mål?" "Hur kan motivationen hållas uppe för att kunna nå det här målet?"
Realistiskt	Målen är realistiska och relevanta. "Är detta viktigt för deltagarna att veta/kunna?"
Tidsbundet	Målen behöver en deadline för när de kan nås. "Kan jag nå det här målet med de resurser och den tidsram som står till buds?"

5.2.2 Konstruktiv länkning

“Konstruktiv länkning är en resultatbaserad metod för undervisning där de lärandemål som studenterna ska uppnå definieras innan undervisningen äger rum.”²³

Konstruktiv länkning innebär i korthet ett didaktiskt koncept inom högre utbildning som syftar till att anpassa läroplanens planering och undervisningsmetoder till lärandemål och bedömningsformer. Det utvecklades av Biggs & Tang.²⁴ Syftet är att göra utbildningen relevant för studenterna och att den ska uppfattas som likvärdig.

Om du använder konstruktiv länkning som en didaktisk metod måste du

- **definiera lärandemålen** genom att använda t.ex. SMART-kriterier.
- **välja undervisnings- och inlärningsmetoder** som utvecklar de kunskaper och färdigheter som förväntas vid examinationen
- **välja examinationsuppgifter och former** som gör det möjligt att på ett meningsfullt sätt testa och bedöma dessa lärandemål.

²³ https://www.tru.ca/shared/assets/Constructive_Alignment36087.pdf

²⁴ <https://web.archive.org/web/20170918084111id/http://drjj.uitm.edu.my:80/DRJJ/MQAGGPAS-Apr2011/What-is-CA-biggs-tang.pdf>

- informera de studerande om undervisningsmålen före själva utbildningen.

För mer information om konstruktiv länkning som koncept titta på denna video (på engelska): <https://www.youtube.com/watch?v=OliDjwLWs4I>

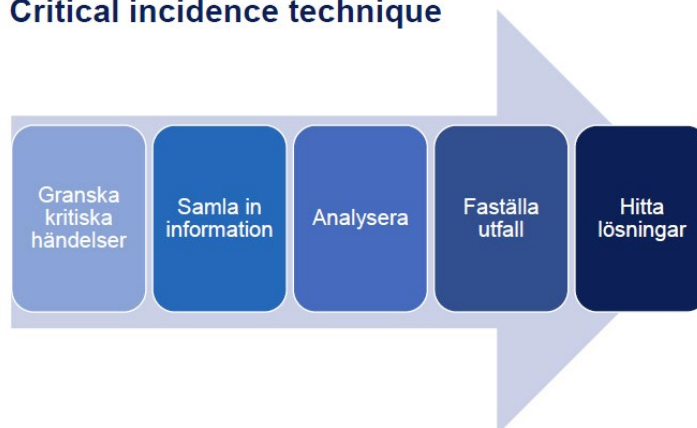
5.2.3 Critical incidence technique (CIT) för att utveckla simuleringsscener

“CIT fokuserar på mänskliga beteenden i naturliga miljöer snarare än på uppfattningar om vad som är kritiskt i mänskligt beteende i specifika situationer.”²⁵

CIT är en **psykologisk intervjumetod**²⁶ som kan användas för att filtrera ut händelser som är avgörande för framgång, och som sedan kan användas för att utveckla simuleringsscener t.ex. i simuleringssjukhus eller för konkreta referenspunkter för utbildning. CIT utvecklades 1954 av John C. Flanagan²⁷. **Den är användbar för direkta observationer av mänskligt beteende på ett strukturerat och jämförbart sätt.**

Till exempel: **var, när och varför inga ytterligare frågor ställdes av vem på öppenvårdsmottagningen**, om våld i nära relationer kan ha förekommit eller inte dokumenterats korrekt, etc.

Critical incidence technique

5.2.4 Översikt över CIT-process:

- Insamling av information (intervjuer, enkäter) för att **identifiera krav på en uppgift**: t.ex. dokumentation av skador på ett våldsoffer på akutmottagningen
- **Definiera** den "kritiska händelsen": t.ex. att skadorna på ett våldsoffer inte har dokumenterats på ett korrekt sätt

²⁵ Peltola, M., Isotalus, P., & Åstedt-Kurki, P. (2022). The Critical Incident Technique (CIT) in Studying Health Care Professional–Patient Communication. The Qualitative Report, 27(9), 1868-1889. <https://doi.org/10.46743/2160-3715/2022.5580>.

downloaded from: <https://nsuworks.nova.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=5580&context=tqr>

²⁶ Hughes, Hilary, (2008). Critical incident technique. In Lipu, S, Lloyd, A, & Williamson, K (Eds.) Exploring Methods in Information Literacy Research. Centre for Information Studies, Charles Sturt University, Australia, pp. 49-66. downloaded from: <https://eprints.qut.edu.au/17545/>

²⁷ Flanagan, J. C. (1954). The critical incident technique. Psychological Bulletin, 51(4), 327–358. <https://doi.org/10.1037/h0061470>

- **Lista** särskilt effektiva eller ineffektiva beteenden:
- Beskriv särskilt effektiva eller ineffektiva beteenden.
- Beskriv situationen och beteendet så specifikt som möjligt: t.ex. "Dr XY uppvisade beteende B i situation A och löste problem D med stöd av person C".
- Vilka omständigheter/ramar ledde fram till situationen och beteendet?
- Exakt vad var effektivt/ineffektivt med beteendet?
- Vilka var konsekvenserna av beteendet?
- **Diskussion** och kategorisering i en expertgrupp
- **Skapande** av kravprofil
- **Implementering** i rutiner
- **Utveckling** av ett simuleringsscenario

Ett exempel på hur detta kan användas inom den vårdsektorn finns i artikeln av Peltola et al. som använde CIT för att studera kommunikationen mellan vårdpersonal och patienter.

5.3 Didaktiska verktyg under och efter undervisningen

I [kapitel 4.1](#) finns flera exempel på bra metoder för att skapa en trygg inlärningsmiljö, hantera traumatisering av deltagare och utbildare samt strategier för egenvård.

5.4 Viktigt att ta med sig

- **SMART-kriterier** = Specifika + Mätbara + Uppnåeliga + Attraktiva + Relevanta + Tidsbundna; endast de lärandemål som uppfyller alla 5 kriterier kan framgångsrikt uppnås.
- **Konstruktiv länkning** är ett didaktiskt koncept inom högre utbildning som syftar till att anpassa läroplansplanering och undervisningsmetoder till lärandemål och examinationsformer för att göra kursen relevant för studenterna och bedömas som likvärdig.
- **Critical incidence technique** är en psykologisk intervjumetod som kan användas för att identifiera händelser som är avgörande för ett positivt resultat, t.ex. identifiering av våldsoffer på akutmottagningen.

För mer information se klippet - Vad gör en bra lärare? (på engelska):

<https://www.youtube.com/watch?v=KVL TxKyxioA>

6. Nationella utbildningsprogram

6.1 Varför behövs nationell anpassning och översättning av material?

6.1.1 Nationell anpassning

Att anpassa material som utvecklats i VIPROM till nationella förhållanden är avgörande av flera skäl:

- **Anpassning till riktlinjer och lagar:** Utbildningsprogrammen måste anpassas till nationella policyer och bestämmelser. Denna anpassning kan endast uppnås genom nationell anpassning
- **Lokala utmaningar och möjligheter:** Olika regioner står inför olika utmaningar när det gäller våld i nära relationer. Nationell anpassning gör det möjligt att införliva lokala nationella utmaningar och möjligheter i utbildningsmaterialet.
- **Kulturell relevans:** Varje land har sin unika kulturella kontext, sina samhällsnormer och sina rättsliga ramar. Utbildningsmaterial måste anpassas till dessa sammanhang för att säkerställa att de är relevanta och effektiva.
- **Språkkunskaper:** Alla behärskar inte engelska, det språk som det ursprungliga utbildningsmaterialet i VIPROM utvecklades på. Genom att översätta material till det nationella språket säkerställer man att innehållet är tillgängligt och begripligt för utbildare och deltagare.

6.1.2 Översättning av material

Att översätta utvecklat material till de nationella språken ger flera fördelar:

- Ökad förståelse: Fler deltagare kan bättre förstå och engagera sig i materialet när det är på det nationella språket.
- Ökad produktivitet: När deltagarna inte behöver kämpa med språkbarriärer kan de fokusera mer på det faktiska ämnet.

6.2 Viktigt att ta med sig

- **Anpassning av utbildningsmaterial till de nationella specifika kontexterna gör materialet:**
 - **anpassat** till nationell lagstiftning, riktlinjer och utmaningar
 - **tillgängligt och begripligt**
 - **kulturellt relevant**
- **Översättning** av material till nationella språk möjliggör att innehållet kan användas och förstås i respektive land.

7. Utvärdering av utbildningar

7.1 Utbildning som en utvecklande praktik

Som alla utbildare vet är utbildning aldrig "över". I takt med att förutsättningarna - och därmed deltagarnas förkunskaper och behov - förändras, måste utbildningen anpassas för att säkerställa att resultatet blir av hög kvalitet. Även om vissa av dessa permanenta anpassningar med nödvändighet görs i farten, dvs. som spontana reaktioner på den aktuella situationen, deltagarnas reaktioner och gruppdynamiken, kan vissa verktyg vara till hjälp för att bedöma inlärningsresultaten, samla in deltagarnas feedback på ett systematiskt sätt och använda dessa uppgifter för ytterligare förbättringar. I följande avsnitt ges några förslag på hur man kan integrera utvärderingar och återkoppling i utbildningen av yrkesverksamma.

7.1.1 Betydelsen av kunskapsbedömning och utvärdering/återkoppling

I [kapitel 5](#) i handboken förklaras betydelsen av "konstruktiv länkning", dvs. länkning mellan lärandemål, undervisningsaktiviteter samt examination, som utgör ramen för utbildningsinnehållet.

Kunskapsbedömning används för att bedöma om deltagarna har uppnått de definierade lärandemålen och är därför ett indirekt mått på utbildningens kvalitet. Det är av stor betydelse att det görs, eftersom det kan ge den bästa uppskattningen av utbildningens kvalitet. Men särskilt när det gäller frivillig utbildning för yrkesverksamma måste bedömningar planeras noggrant och användas sparsamt för att inte dämpa deltagarnas motivation. Både övningar som är för svåra och ger deltagarna intrycket att de har misslyckats på något sätt och övningar som är för lätta och får deltagarna att känna att de inte har lärt sig så mycket och slösar bort värdefull tid kan vara förödande för motivationen.

På en mycket allmän nivå kan man skilja mellan **summativa bedömningar** - dvs. någon form av examination i slutet av utbildningen - och **formativa bedömning** - dvs. mindre uppgifter som följer med utbildningen och som är utformade för att ge insikter i inlärningsprocessen. Inom vuxenutbildningen föredras i allmänhet den senare formen, eftersom den passar bättre in i målet att "**bedöma för lärande**" än att "bedöma lärande".²⁸

Till skillnad från bedömningar som mäter deltagarnas prestationer i förhållande till definierade läranderesultat, fokuserar **utvärdering/återkoppling** på deltagarnas subjektiva intryck av utbildningen, där deras tidigare förväntningar utgör den implicita standarden. Det finns en mängd olika - mer eller mindre standardiserade - metoder att välja mellan, beroende på t.ex. gruppstorlek, hur formell miljön är, relationerna mellan deltagarna samt mellan deltagarna och utbildarna osv. Precis som med kunskapsbedömningar kan (och bör) återkoppling samlas in i slutet av en utbildning, men den kan också genomföras under processens gång för att möjliggöra kontinuerliga anpassningar.

Trots skillnaden mellan de två tillvägagångssätten **kan metoder för bedömning och återkoppling ofta kombineras** för att spara värdefull utbildningstid. Detta gäller

²⁸ Bin Mubayrik, H. F. (2020). New Trends in Formative-Summative Evaluations for Adult Education. SAGE Open, 10(3). <https://doi.org/10.1177/2158244020941006>

även för de flesta av de följande förslag, som valts ut baserat på användarvänlighet och tidseffektivitet.

7.1.2 Vad (och hur) man kan fråga deltagarna

En viktig komponent för att få värdefull återkoppling är att **bemöta deltagarnas förväntningar**. Avsätt några minuter i början av utbildningen för att förklara de planerade lärandemålen och för att samla in information om vad deltagarna själva förväntar sig att lära sig. Detta inkluderar att vara ärlig om orealistiska eller uppblåsta förväntningar - om det finns ämnen som utbildningen inte kan täcka bör man ge förslag på ytterligare läsning eller läromedel för självstudier (och följa upp dessa löften). De första minuterna kan också användas för att undersöka **deltagarnas förkunskaper** om utbildningens innehåll, t.ex. genom att fråga dem hur säkra de är på att de på en skala 1-5 kan upptäcka indikatorer på våld i nära relationer när de tar hand om en patient eller hur ofta de redan har agerat på misstankar om våld i nära relationer. Om förkunskaperna är relativt lika bland deltagarna kan det hjälpa dig att anpassa utbildningen efter behoven, och om gruppen är heterogen kan du identifiera de mest kunniga deltagarna, som kan ta rollen som medutbildare. Redan här kan en allmän rekommendation vara till hjälp: genom att alltid föra anteckningar kan utbildarna få en mer heltäckande bild av deltagarnas behov, preferenser, styrkor och potential.

När det gäller möjligheterna att samla in förväntningar och förkunskaper har de tillgängliga **verktygen** breddats avsevärt under de senaste åren. I en fysisk utbildning med en mindre grupp är det ofta fullt tillräckligt med en skrivtavla och/eller post-it-lappar. I större grupper och online-miljöer kan en mängd olika digitala verktyg användas (bland många andra: Slido, Mentimeter, Kahoot och liknande polling-verktyg erbjuder de nödvändiga funktionerna; verktyg för mind-mapping som t.ex. Miro eller Mindmeister, liksom Whiteboards, Padlets eller bara något onlineblock eller textverktyg kan användas av utbildare). Det viktiga är här endast att resultatet kan sparas på något sätt för framtida referens. En möjlig fördel med enkätverktyg är att de gör det möjligt att identifiera deltagarna med namn så att inläggen kan kopplas till individer - detta kan användas för kunskapsbedömning i senare skeden (med fullständiga namn), men också för roliga övningar, t.ex. att ha frågesporter med en vinnare (med smeknamn). Men i många fall har anonymitet naturligtvis också sina fördelar, så beslutet om huruvida man ska ha en anonym eller en personlig omröstning måste fattas från gång till gång.

Även om många metoder för formativ kunskapsbedömning är utformade för längre kurser, finns det några enkla tillvägagångssätt som kan genomföras utan att ta mer än några minuter av kurstiden i anspråk. En metod, som har den extra fördelen att den får deltagarna att reflektera över innehållet och därmed främjar omvandlingen till långtidsminne, är användningen av "1-minuts-papper". Denna övning inleds vanligtvis med att deltagarna strax före en paus får en uppmaning eller en fråga, och 1-3 minuter på sig att skriva ner en respons. Vilka uppmaningar eller frågor som kan användas beror på syftet. Du kan få deltagarna att reflektera över innehållet och bedöma om de fick med sig de viktigaste delarna (t.ex. "*Vilken var den viktigaste lärdomen du fick under den senaste övningen/föreläsningen?*", "*Vilka frågor kvarstår?*"). Du kan be deltagarna att göra kopplingar till sina dagliga arbetsrutiner (t.ex. "*Hur kommer innehållet att vara användbart i ditt dagliga arbete?*"). Du kan också inkludera frågor som innebär återkoppling (t.ex., "*Vilka aspekter av övningen/föreläsningen kändes*

mest utmanande?", "Vilka delar känner du dig osäker på?") Särskilt när det gäller den sista typen av frågor kan anonymitet vara till stor hjälp.

Formen för dessa "1-minuts-papper" kan variera stort: Om du har lite mer tid över kan du t.ex. be om tankekartor i stället för texter och/eller låta deltagarna arbeta i grupper och på så sätt dra nytta av "kamratgranskning". Särskilt om gruppen är stor kan det senare vara det bästa valet. Och naturligtvis kan man använda ett antal online-verktyg för mindmapping och/eller (gemensamt eller individuellt) textskapande, även om det ibland hävdas att handskrivande är till störst hjälp för reflektion. När du väljer verktyg bör du se till att de är tillgängliga för en snabb genomgång så att du kan upptäcka eventuella luckor eller missuppfattningar direkt och åtgärda dem.

Det kan ibland vara nödvändigt att använda sig av kamratgranskning för att säkerställa att samtliga deltagare är deltar aktivt (t.ex. i samband med ett rollspel eller en simulering). Använder man sig av denna metod måste det meddelas i förväg, och reglerna måste introduceras (se tabell 7.1) Det är till störst hjälp när deltagarna får en kort lista med innehållsspecifika kriterier som beskriver vad de ska titta efter hos sina gruppdeltagares prestationer (t.ex. fokus på kommunikation inklusive kroppsspråk; fokus på språkanvändning i förklaringar för patienter etc.). Gruppdeltagarna kan också få i uppgift att koncentrera sig på olika frågor om de ställs inför en komplex situation.

Tabell 7.1: Regler för kamratgranskning²⁹

Ge återkoppling	Få återkoppling
Beskrivande (inte dömande)	Var uppmärksam
Specifik och exakt	Ta anteckningar
Konstruktiv (framtidssinriktad)	Avbryt inte
Respektfull	Kom inte med förklaringar eller tillrättavisningar
Använd tiden väl o anpassat	Var uppmärksam på känslomässiga reaktioner (ta tid på dig om det behövs)
Positiv (ge idéer för utveckling)	Vid behov, ställ klagörande frågor i slutet

Kamratgranskning ska helst gynna både den som ger och den som tar emot återkoppling. Utbildarens uppgift är främst att se till att reglerna för återkoppling följs.

På ungefär samma sätt som man tillhandahåller innehållsspecifika kriterier för kamratrespons kan utbildarna också utveckla kriterier för deltagarnas egna utvärderingar, t.ex. för att främja reflektion efter en övning. Frågorna kan vara så enkla som "Vad kändes lätt?", "Vad var svårt?", "Vid vilken punkt kände jag att jag saknade kunskap eller förberedelse?" Eftersom vissa deltagare kan vara alltför självkritiska och känna sig ännu mer osäkra efter denna reflektion, rekommenderas det dock att

²⁹ Table 1: Rules for peer-feedback. Adapted from <https://infopool.univie.ac.at/startseite/lehren-betreuen/feedback/peer-feedback/> [accessed 5 March 2024; translation by the authors]

använda denna metod som en förberedelse för diskussion snarare än som något fristående.

Sist men inte minst kan **kunskapstesterna** användas på en mängd olika sätt. De online-verktyg som nämns ovan erbjuder möjligheter till olika typer av frågor (en- eller flervalsfrågor, öppna frågor, sorteringsövningar etc.) och inkluderar alternativ för anonym kunskapsbedömning. Kunskapstester kan användas på ett fruktbart sätt för att bedöma deltagarnas kunskaper med stöd av faktafrågor men de kan också användas för att samla in feedback genom att ställa frågor om själva utbildningen, t.ex. genom att fråga om deltagarnas uppfattning om utbildningens upplägg eller innehållets tillämplighet med hjälp av en blandning av slutna och öppna frågor.

Naturligtvis - särskilt i små grupper - kan feedback också samlas in personligen, och i så fall kan det vara värt att fundera på att erbjuda ett alternativt anonymt sätt för deltagare som inte känner sig bekväma med att tala ut. Ett sätt att samla in minimal feedback, som kan genomföras vid flera tillfällen under en utbildning (t.ex. före varje paus), består av en enkel rad emojis, från upprymd till djupt ledsen, där deltagarna sätter en nål eller post-it på respektive emoji när de lämnar rummet; se bilden nedan. Denna enkla metod ger både utbildare och deltagare en uppfattning om den allmänna stämningen utan att ta tid i anspråk eller bryta utbildningens rytm. Eftersom olika deltagare har olika preferenser är det alltid bra att blanda och matcha olika metoder.

Bild av [Subham](#) by [Pixabay](#)

7.1.3 Kunskapsbedömning för utbildningsdeltagare

Kunskapsbedömningar på högskolor och universitet är en speciell situation eftersom bedömningen innefattar många gånger ett beslut om studenternas fortsatta studier. Beroende på läroplanerna kan det vara obligatoriskt för studenterna att delta i en utbildning/kurs, vilket kan leda till att yttre motivation - dvs. bra betyg - spelar en större roll än för vuxna deltagare som deltar i en utbildning frivilligt. Lärare/utbildare kan vara bundna av organisatoriska regler, t.ex. att kräva ett slutexamen (dvs. en summativ bedömning) i stället för att låta en formativ bedömning avgöra betygssättningen. Många av de principer som beskrivs ovan kan ändå tillämpas.

Viktigast av allt är, även om betygen beror på ett slutprov, att aspekter av formativ bedömning (t.ex. 1-minutspapper, kunskapstest, kamratgranskning med mera) fortfarande kan inkluderas eftersom de hjälper lärare/utbildare såväl som studenter/deltagare att utveckla en god känsla för var de befinner sig i sin lärande. Om utbildningen kan rymma formativ bedömning för betygssättning står hela uppsättningen av metoder ovan till ditt förfogande, inklusive möjligheten att inkludera

flera kunskapstester, be deltagarna att skriva essäer eller reflektionsrapporter eller att förbereda presentationer etc. Många av dessa kan göras ensamma, i par eller i grupp och det är naturligtvis bra att ha en variation.

Om du är tvungen att hålla en slutexamination kan riktlinjerna för konstruktiv länkning hjälpa till med det. Precis som planering inför vilka inlärnings- och undervisningsmetoder som ska användas för att deltagarna ska nå de önskade läranderesultaten, bör planering inför hur bedömning av dessa läranderesultat på ett meningsfullt sätt också äga rum.

Även om det är möjligt att be deltagarna att helt enkelt repetera några av de viktigaste innehållen som de har lärt sig om i kursen (t.ex. att förklara "våldscykeln"), bör huvudfokus ligga på att tillämpa kunskap på problem, t.ex. genom att arbeta igenom en fallstudie. Detta tillvägagångssätt ger deltagarna en chans att visa att de har förstått och inte bara memorerat innehållet och att de kan arbeta med det de lärt sig (det har också den fördelen att det gör de flesta former av fusk omöjliga).

Oavsett vilken typ av övningar är det av yttersta vikt att instruktionen är tydlig och korrekt. Särskilt slutexaminationer, som bara ger en engångsbild av deltagarnas kunskaper och vars mångfald av metoder med nödvändighet begränsas av tids- och organisationsbegränsningar, måste utformas noggrant. Detta för att mildra negativa effekter för utbildningsdeltagare som har språksvårigheter, funktionsnedsättning och/eller andra hinder. I vissa fall kan det vara nödvändigt att tillhandahålla en alternativ examinationsform (t.ex. att erbjuda en muntlig tentamen i stället för en skriftlig).

7.2 Viktigt att ta med sig

- Kunskapsbedömning och utvärdering/återkoppling är en integrerad del av utbildningsutformningen och bör planeras lika noggrant som lärandemål och undervisningsmetoder.
- Särskilt med vuxna deltagare och yrkesverksamma bör formativa bedömnings- och feedbackmetoder användas för att utvärdera och utveckla utbildningar ("bedömning för lärande", snarare än "av lärande").
- Anteckna!
- Metoder för bedömning och återkoppling finns det gott om och de behöver inte vara komplicerade eller tidskrävande för att vara effektiva.
- Onlineverktyg kan vara roliga att använda, men de är inte en förutsättning för god praxis.
- Lita på eleverna och inkludera dem i utvärderingsmetoderna - t.ex. via kamratgranskning.
- Tillämpa mixade undervisningsmetoder.

8. Bilagor

Bilaga I: Möjliga utbildningsformat

Utbildningsformat	Målgrupp	Fördelar	Nackdelar
Workshop/seminarie om specifika ämnen	<ul style="list-style-type: none"> • Medicinsk personal (t.ex. personal på akutmottagning, läkare, sjuksköterskor etc.) • Studenter 	<ul style="list-style-type: none"> • Interaktivt lärande • Främja empati 	<ul style="list-style-type: none"> • Kräver strukturering och kvalificerade utbildare
Föreläsningar	<ul style="list-style-type: none"> • Medicinsk personal • Studenter 	<ul style="list-style-type: none"> • Lätt att organisera • Nå ut till stora grupper • Tidseffektivt 	<ul style="list-style-type: none"> • Begränsad interaktion • Begränsad motivation
Rollspel/simuleringar	<ul style="list-style-type: none"> • Medicinsk personal • Studenter 	<ul style="list-style-type: none"> • Utveckla praktiska färdigheter (t.ex. kommunikation med brottsoffer) 	<ul style="list-style-type: none"> • Vissa kan känna sig obehövs; deltagarnas motståndskraft behövs • Kvalitetsberoende (t.ex. kan främja fördomar)
Webbinarier online/E-lärande	<ul style="list-style-type: none"> • Medicinsk personal • Studenter 	<ul style="list-style-type: none"> • Flexibilitet • Lära sig i egen takt • Lätt att uppdatera 	<ul style="list-style-type: none"> • Begränsad interaktion • Utmaningar för att bedöma deltagarnas förståelse • E-learning: ytterligare webinarium i större grupper kan komma att krävas efteråt
Gruppdiskussioner/Fallstudier	<ul style="list-style-type: none"> • Medicinsk personal • Studenter 	<ul style="list-style-type: none"> • Kunskapsutbyte • Kan stärka kritiskt tänkande • Analysera realistiska 	<ul style="list-style-type: none"> • Kräver måttfullhet • Vissa kan tveka att dela med sig

		scenarier	
Självreflektion/journalföring	<ul style="list-style-type: none"> • Medicinsk personal • Studenter 	<ul style="list-style-type: none"> • Uppmuntrar till långsiktiga förändringar 	<ul style="list-style-type: none"> • Tidskrävande • Kräver självmotivation
Multiprofessionella workshops/seminarer (t.ex. blanda dem på en avancerad nivå)	<ul style="list-style-type: none"> • Medicinsk personal • Jurister och annan personal inom rättsväsendet • Studenter 	<ul style="list-style-type: none"> • Förbättrar samarbetet • Praktisk erfarenhet 	<ul style="list-style-type: none"> • Kräver samordning med flera olika yrkesgrupper
Specialiserade utbildningsformat (t.ex. traumamedveten vård, kulturell kompetens)	<ul style="list-style-type: none"> • Medicinsk personal (t.ex. barnläkare, pediatrika sjuksköterskor) • Studenter 	<ul style="list-style-type: none"> • Fokuserar på specialiserat innehåll • Förbättrar mottaglighet 	<ul style="list-style-type: none"> • Kan kräva (omfattande) utbildning • (Mycket) specialiserad utbildning • Kräver god kunskap och kännedom om gruppdynamik hos utbildarna

Bilaga II: VIPROM Train-the-Trainer-program för VIN-utbildningar

Föreslag på längd: 1,5 dagar

Övergripande mål

➤ Implementering av didaktiska koncept för undervisning om våld i nära relationer (DV), identifiering, dokumentation och kommunikation inom hälso-och sjukvården för utbildare.

Förberedande arbete före kursen:

- Gå in på [VIPROM:s hemsida](#) och undersök utbildningsmodulerna.
- Läs igenom [Modul 8](#) om stereotyper och fördomar.

Tidsplan	Innehåll	Metod
Dag 1		
1h	Introduktion och skapande av ett säkert utrymme för deltagare i train the trainer-utbildning	Gruppdiskussion, fastställande av ramverk
30 min	Reflektion över hur man skapar en säker miljö för deltagare i utbildningar	Maslow, Chatham House-regler, ramverk
15 min	Paus	
1,15 h	Hemsida och handbok för utbildare	Interaktiv input
1h	Lunchrast	
1h	Simulering	Att uppleva
1,5h	Simulering av återkoppling	
1h	Egenvård	Input och övningar
30 min	Reflektion och sammanfattning av dag 1	
Dag 2		
45 min	SMART-kriterier och konstruktiv länkning	Input
45 min	CIT	Diskussion i grupp
15 min	Paus	
1h	Regler för återkoppling till studenter och struktur	Input
45 min	Planering av min egen läroplan	
15 min	Sammanfattning av dagen och avslutning	

Bilaga III: Förberedelser inför en utbildning

Flera olika faktorer bör beaktas som en del av utbildarens förberedelser, bland annat utbildningsmiljön, utbildaren själv, material och deltagare. När vi utbildar måste vi förbereda oss!

- Är jag bekant med undervisningsmaterialet? Behövs anteckningar? Har jag tillräckligt med tid?
- **Utrustning och material:** Utbildarna uppmanas att använda utbildningsmaterialet genom att tillämpa utbildningsmetoder av erfarenhetsbaserad karaktär som aktiverar deltagarnas egna lärande och ger möjlighet för självvärdering/självreflektion. Det finns bestämmelser om att den särskilda utbildningshandboken ska delas ut till alla deltagare. Det vore lämpligt att dela ut handboken i början av utbildningsprocessen så att deltagarna får möjlighet att studera den och lyfta eventuella frågor eller funderingar. Det är också viktigt att utbildare under hela utbildningen har möjlighet att använda olika typer av material (tryckt, digitalt, inspelat). Utbildaren bör på så vis också ha tillgång till en utbildningslokal med tillgång till det som kan behövas såsom dator, projektor, internetanslutning, whiteboard och skrivmaterial.
- **Utbildningsrummet:** Det tillgängliga utrymmet, dess utformning och den utrustning som finns tillgänglig måste anges specifikt. Ett rum på 35 m² är tillräckligt för att tillgodose behoven hos 12 deltagare och en utbildare (inklusive extrautrymmet och det område där utbildaren kommer att röra sig). Vi måste tänka på att deltagarna i flera faser av utbildningen kommer att uppmanas att arbeta i grupper eller genomföra ett rollspel. Dessutom rekommenderas deltagarna att sitta nära varandra, så bekvämt som möjligt, och att använda samarbetsformer (t.ex. halvcirkel eller Π-arrangemang), så att direkt visuell kontakt och kommunikationssamarbete mellan dem är möjligt.
- **De yrkesverksamma/utbildningsdeltagarna:** Har åtgärder vidtagits för att deras arbetsuppgifter ska kunna utföras i deras frånvaro? Är detta rätt tidpunkt för dem? (t.ex. inte under deras lunchrast)

Checklista:

- Gör en lista över alla nödvändiga förberedelser i förväg. vad du behöver ha med och/eller kontrollera att det finns i utbildningsrummet såsom bärbar dator, projektor och fjärrkontroll, staffli och blädderblock, kopior av utbildningsmaterial, tillräckligt med bord och stolar etc.
- Kom till utbildningslokalen en timme tidigare för att ställa i ordning lokalen, testa utrustningen och se till att allt material är organiserat och klart att användas. Ta reda på hur man sköter belysningen i rummet.
- Ta reda på telefonnumret till lokalens tekniska supportteam om det skulle uppstå problem under dagen.
- Ta emot deltagarna och hälsa dem välkomna när de anländer.
- Tala om tider för raster och lunch och annan väsentlig information.